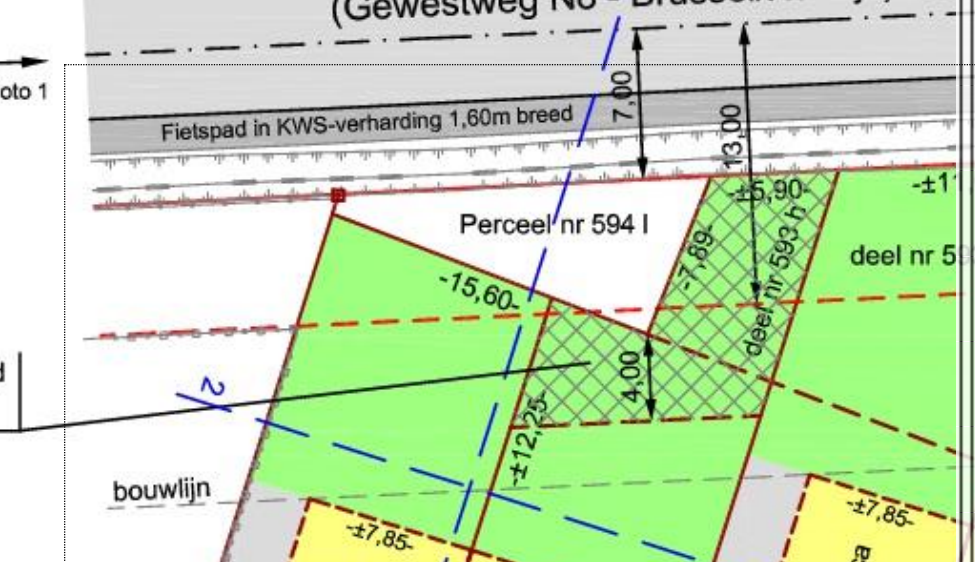
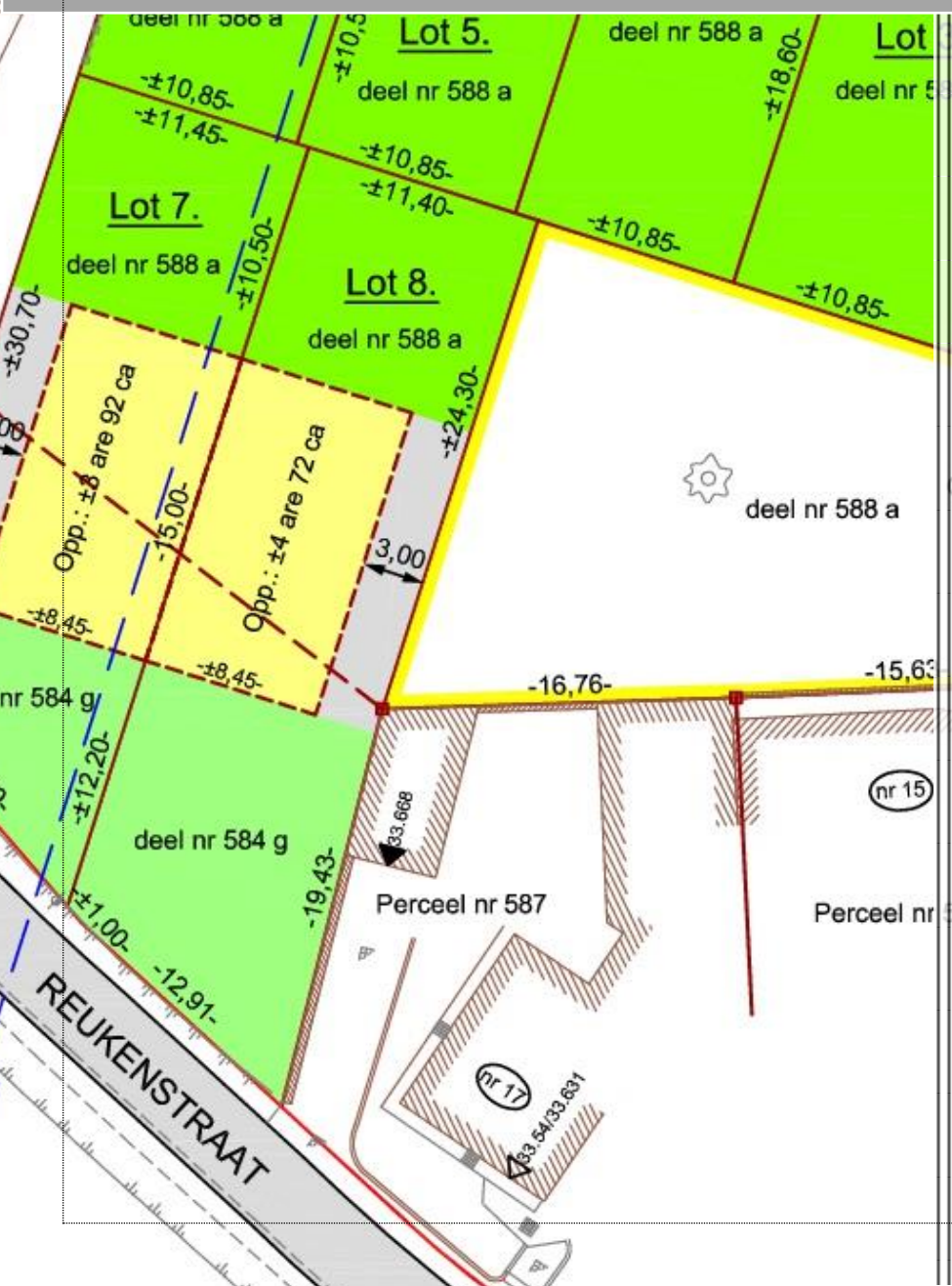




2018

ARCHEOLOGIENOTA te Brambroek – Geraardsbergen (Oost- Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 320



Derweduwen Natascha
Janssens David



ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 320

Archeologienota te Brambroek - Geraardsbergen (Oost- Vlaanderen).

DERWEDUWEN NATASCHA & JANSSENS DAVID



Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2018
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 9 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 9 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 9 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 10 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6	Randvoorwaarden	- 10 -
2.7	Werkwijze	- 10 -
3	Assessmentrapport.....	- 17 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 17 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 19 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 19 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 20 -
3.2.3	Bodem	- 21 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 22 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 23 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 24 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 29 -
3.3.2.1	Frickx-kaarten (1712).....	- 29 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745-1748)	- 30 -
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 30 -
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 32 -
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 33 -
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 34 -
3.3.2.7	Luchtfoto's 1971, 1979, 2005-2007.....	- 35 -

3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 38 -
4	Besluit	- 41 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 41 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 42 -
5	Bibliografie.....	- 43 -
6	Lijst van plannen.....	- 44 -
7	Lijst van figuren	- 46 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2018G82
Site	Geraardsbergen - Brambroek
Projectsigle ADEDE	GER-BRA
Ligging	Reukenstraat 15-19 Brambroek 38 9500 Geraardsbergen
Bounding Box	Punt 1 (ZW): X: 115322.912 Y: 167771.165 Punt 2 (NO): X: 115413.68 Y: 167841.048
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Geraardsbergen – Ophasselt, 8 ^e afdeling, sectie B, 584g, 588a, 591, 592k, 593h Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Verkaveling
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattryse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Derweduwen N., Janssens D. 2018, Archeologienota Brambroek te Geraardsbergen (Oost-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 320, Gent.
Grootte projectgebied	5.141,20m ²
Periode uitvoering	Juli 2018
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	n.v.t.

 **ADEDE**
SEARCH & RECOVERY

GERAARDSBERGEN - BRAMBROEK

Topografische kaart

2018G82 10/07/2018

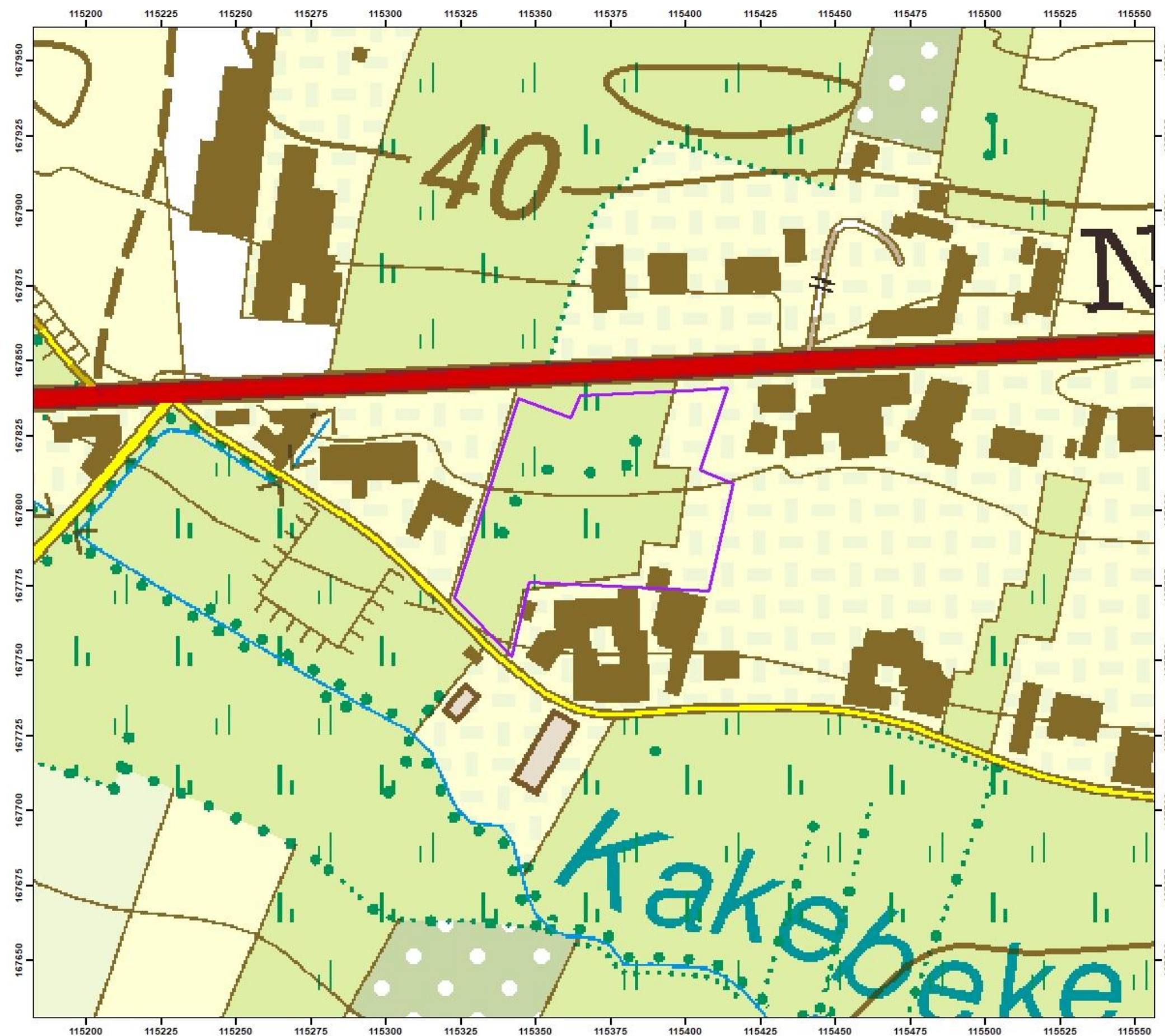
© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 90
Meter



 **ADEDE**
SEARCH & RECOVERY

GERAARDSBERGEN - BRAMBROEK

Luchtfoto 2017

2018G82 10/07/2018

© AGIV

Legende

 Projectgebied



0 70
Meter



2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied zelf werd nog geen archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. De CAI-meldingen uit de omgeving worden verder besproken onder §3.4 Archeologische situering van het projectgebied.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Momenteel is het plangebied braakliggend. Het bevat de percelen 584G, 588A, 591, 592K en 593H. In het noorden wordt het begrensd door de Brambroek en in het zuiden door de Reukenstraat. Nog verder zuidwaarts treffen we de Kakebeek. Ten zuiden van het plangebied is er wel bebouwing aanwezig, op het plangebied zelf niet.

Voor een inplantingsplan van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 4. Een plan dat een groter detail toelaat werd bijgevoegd als bijlage.

2.5 Beschrijving geplande werken

Voor het plangebied bestaat een verkavelingsontwerp. Het onderzoeksgebied wordt verkaveld in 9 loten. De loten 1 tot en met 8 kennen een omvang ongeveer tussen de 4 en de 6 are. Voor elk van deze loten werd een zone voorzien voor een hoofdgebouw, een voortuin en een zone voor koeren en tuinen. Lot 9 dient te worden uitgesloten van de verkaveling.

Binnen het verkavelingsontwerp worden 8 halfopen bebouwingen voorzien, elk met een afmeting van 15m X 7.85m. Naast elk gebouw wordt een strook verharding voorzien met een afmeting van 3m X 15m. Op de locaties van de geplande gebouwen zullen de terreinen opgehoogd worden, variërend van 30cm tov. het huidige maaiveld tot 1.5m. Hiervoor zal deels grond van het terrein gebruikt worden, deels grond aangevoerd worden¹.

Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 5. Een plan dat een groter detail toelaat werd bijgevoegd als bijlage.

2.6 Randvoorwaarden

De opdrachtgever wenst voorgaand de principiële verkavelingshaalbaarheid te toetsen voordat hij overgaat tot het maken van kosten. Eventueel onderzoek dient omwille van economische redenen via uitgesteld traject te gebeuren.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-

¹ Mededeling opdrachtgever

/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Frickx, 1744
 - Kaart van Villaret, 1745-1748
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris

- Inventaris Onroerend Erfgoed



GERAARDSBERGEN - BRAMBROEK

Bestaande toestand

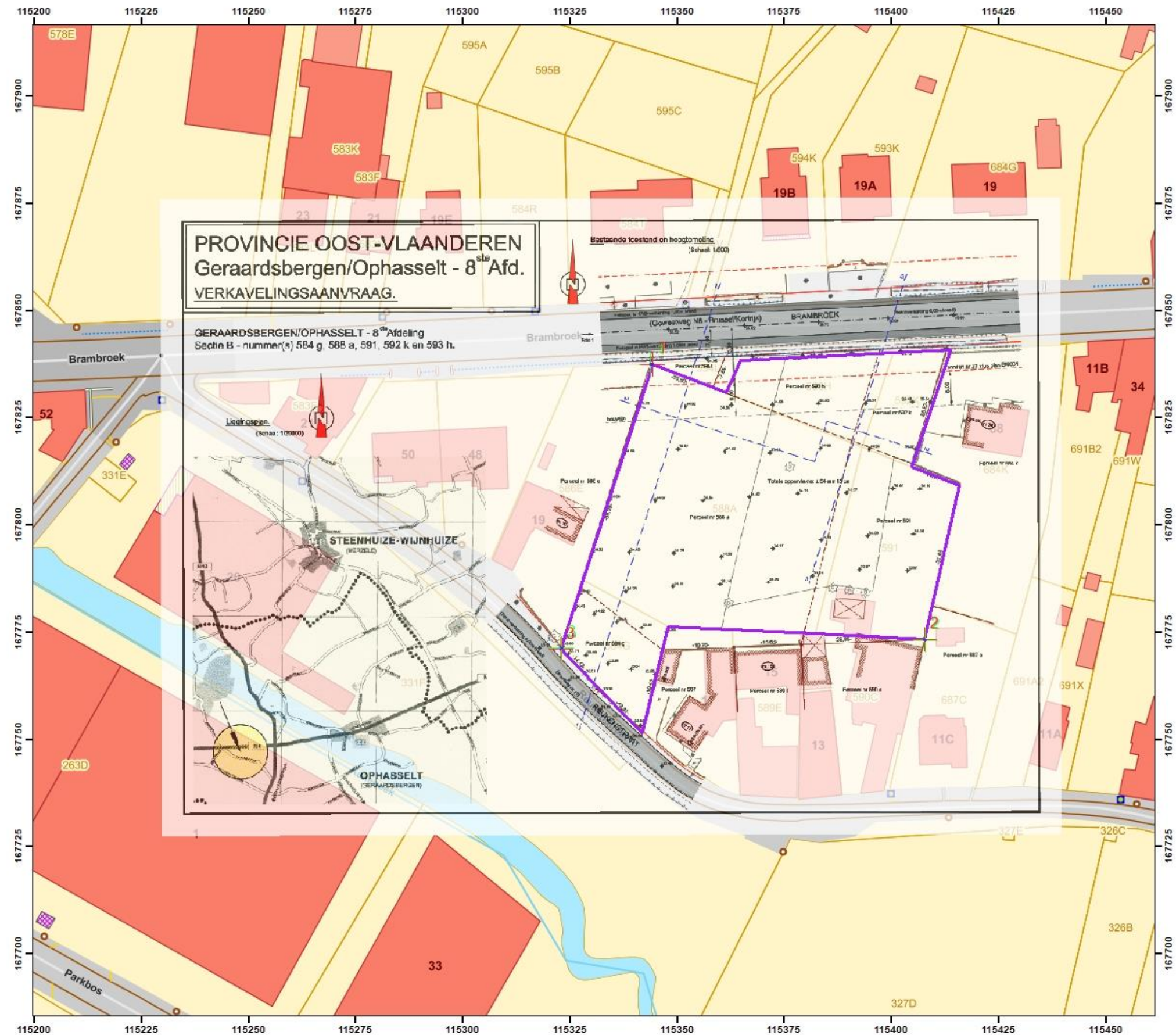
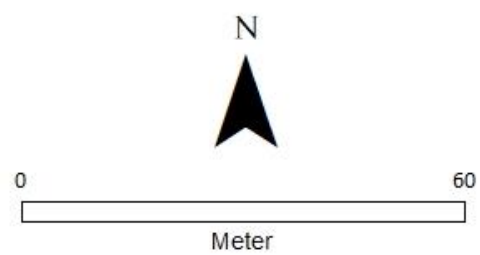
2018G82

10/07/2018

© AG IV

Legende

Projectgebiet



 **ADEDE**
SEARCH & RECOVERY

GERAARDSBERGEN - BRAMBROEK

Geplande toestand

2018G82 10/07/2018

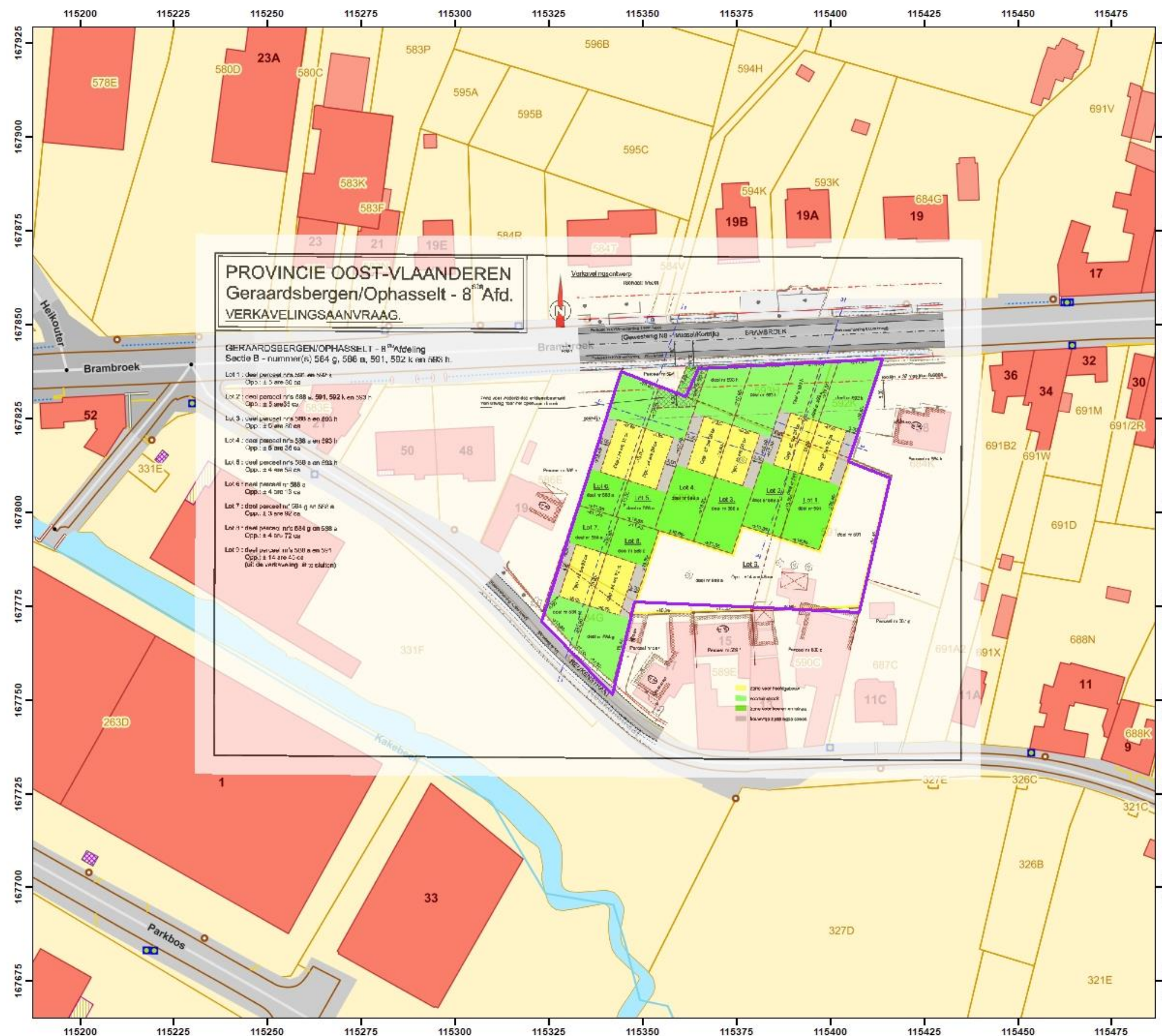
© AGIV

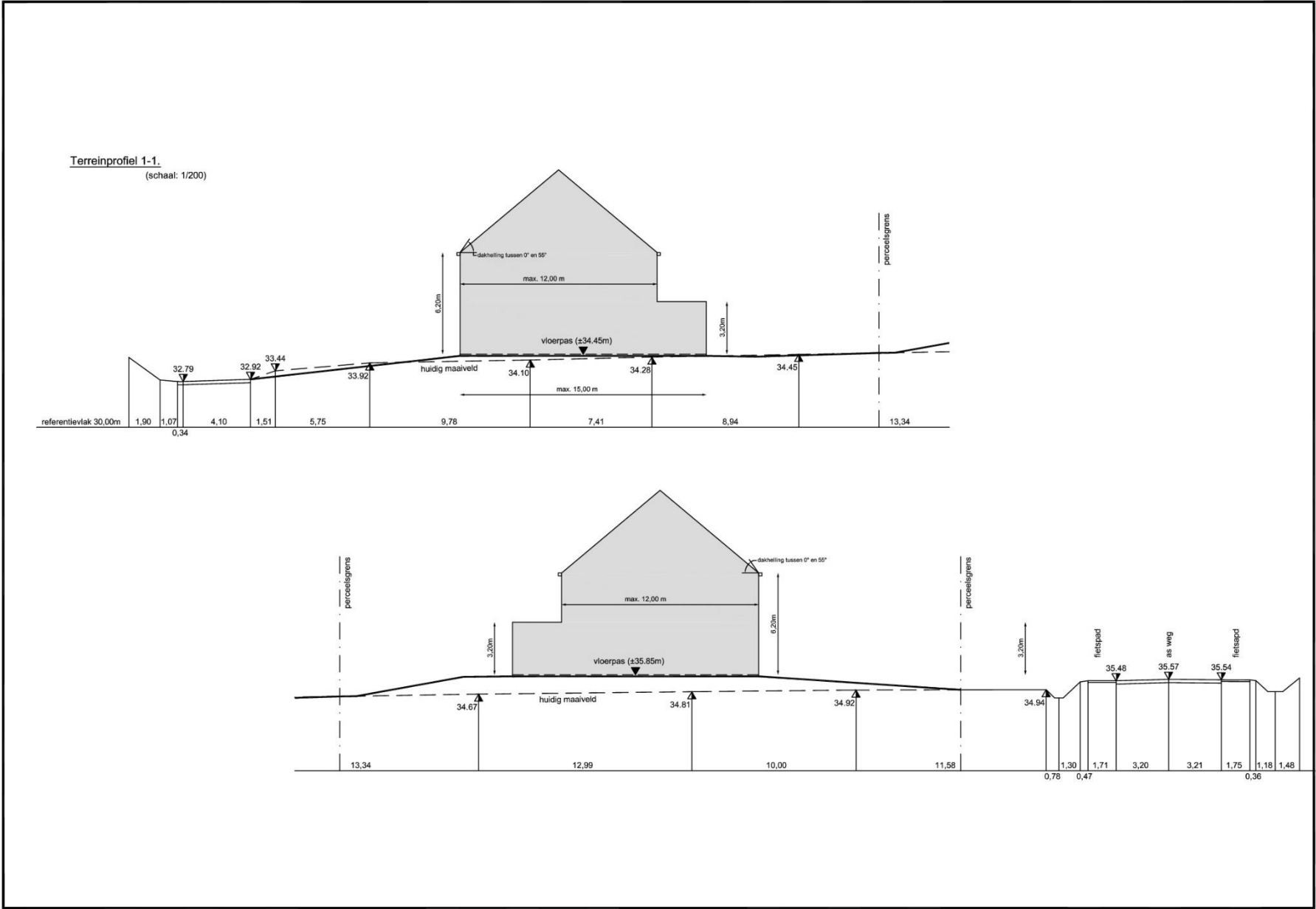
Legende

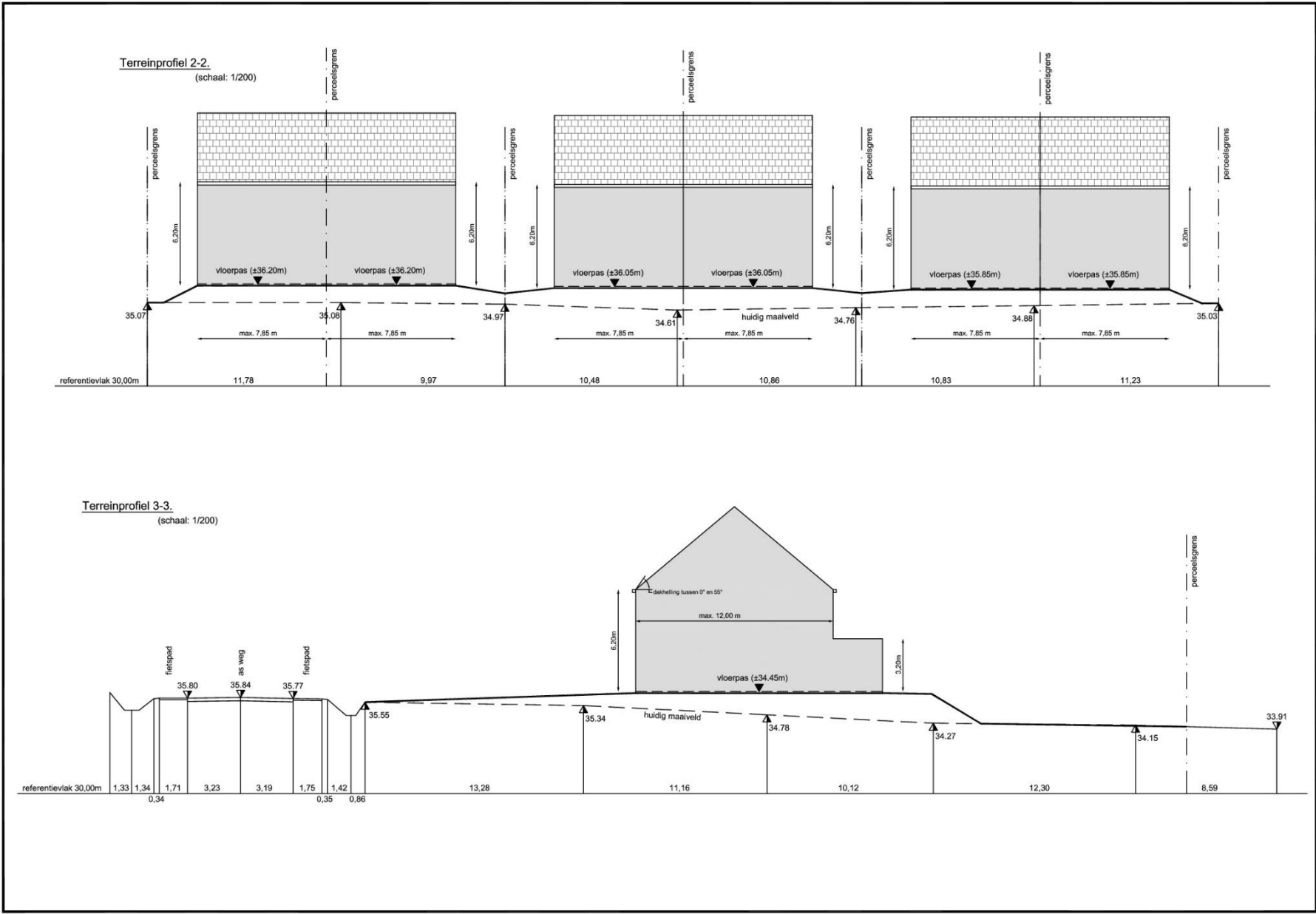
 Projectgebied

 N

0 70
Meter







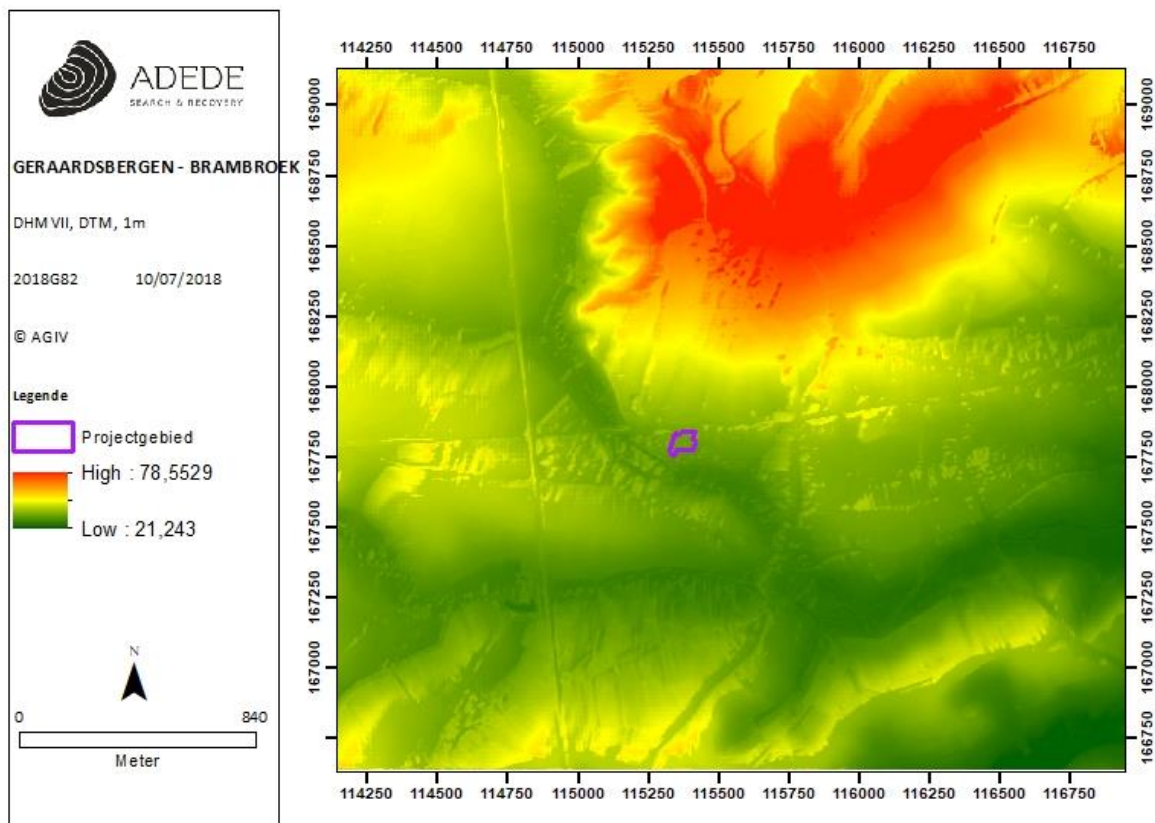
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

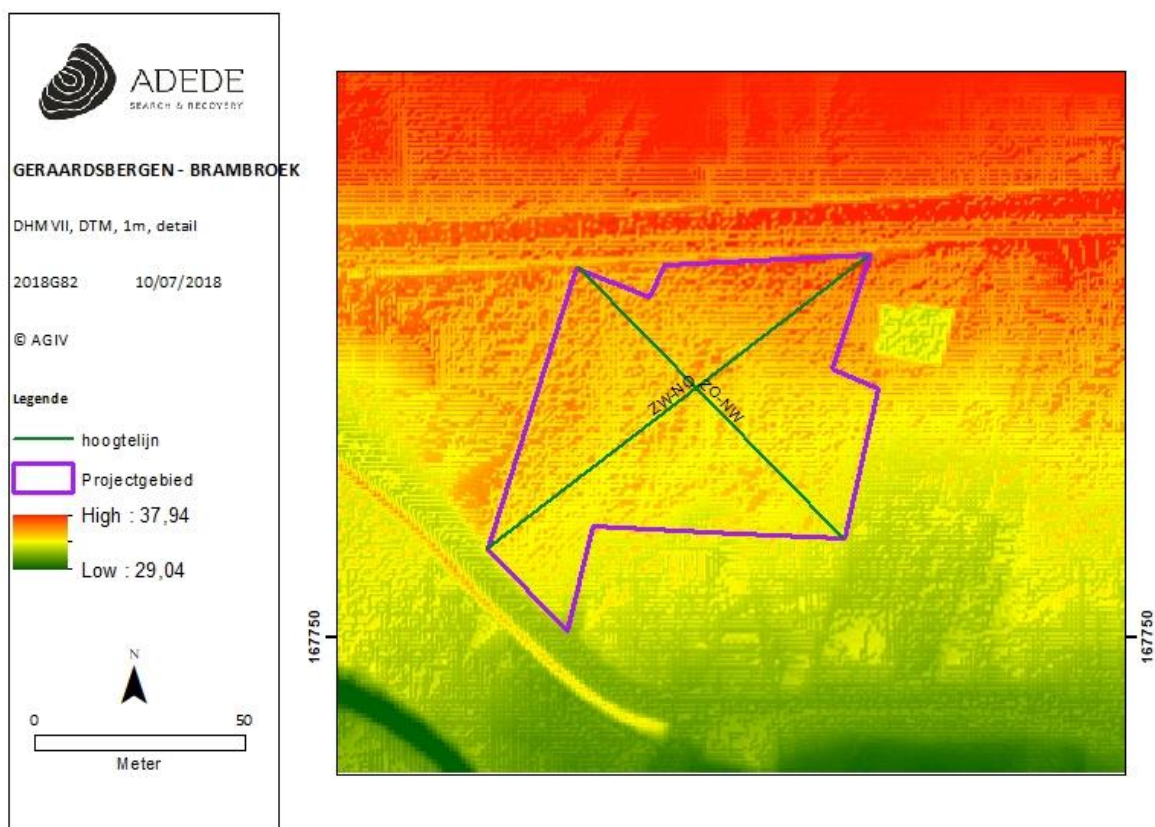
Ophasselt is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen en is een deelgemeente van Geraardsbergen. Het is gelegen in de Denderstreek en wordt doorsneden door de N8. Meer bepaald ligt het onderzoeksgebied vlakbij de N8 en fungeert deze zelfs als noordelijke grens.

Ophasselt kent een sterk golvend reliëf zoals te zien op het digitaal hoogtemodel. Naar het zuiden toe, richting de Kakebeek, zien we de hoogte afnemen richting de vallei. Ten noorden van het onderzoeksgebied ligt een dekzandrug, lokaal gekend als de Gapenberg. Het noorden van het projectgebied wordt begrensd door de N8 terwijl het zuiden begrensd wordt door de Reukenstraat die parallel loopt met de Kakebeek.

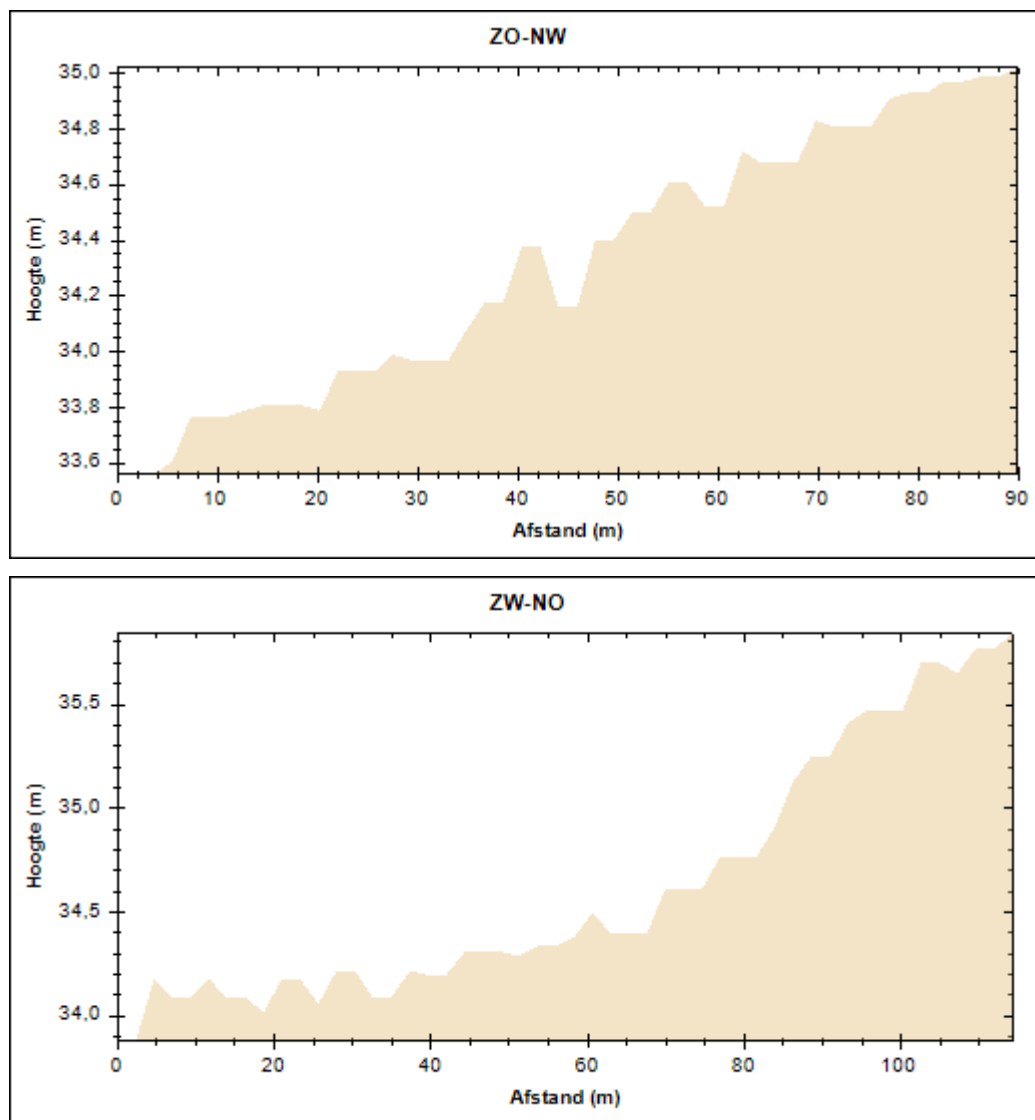
Het projectgebied kent op zichzelf ook een matige hellingsgraad. Het bevindt zich op een gemiddelde hoogte van 34,3m TAW met een hoogteverschil van circa 1,5m TAW.



Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.



Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

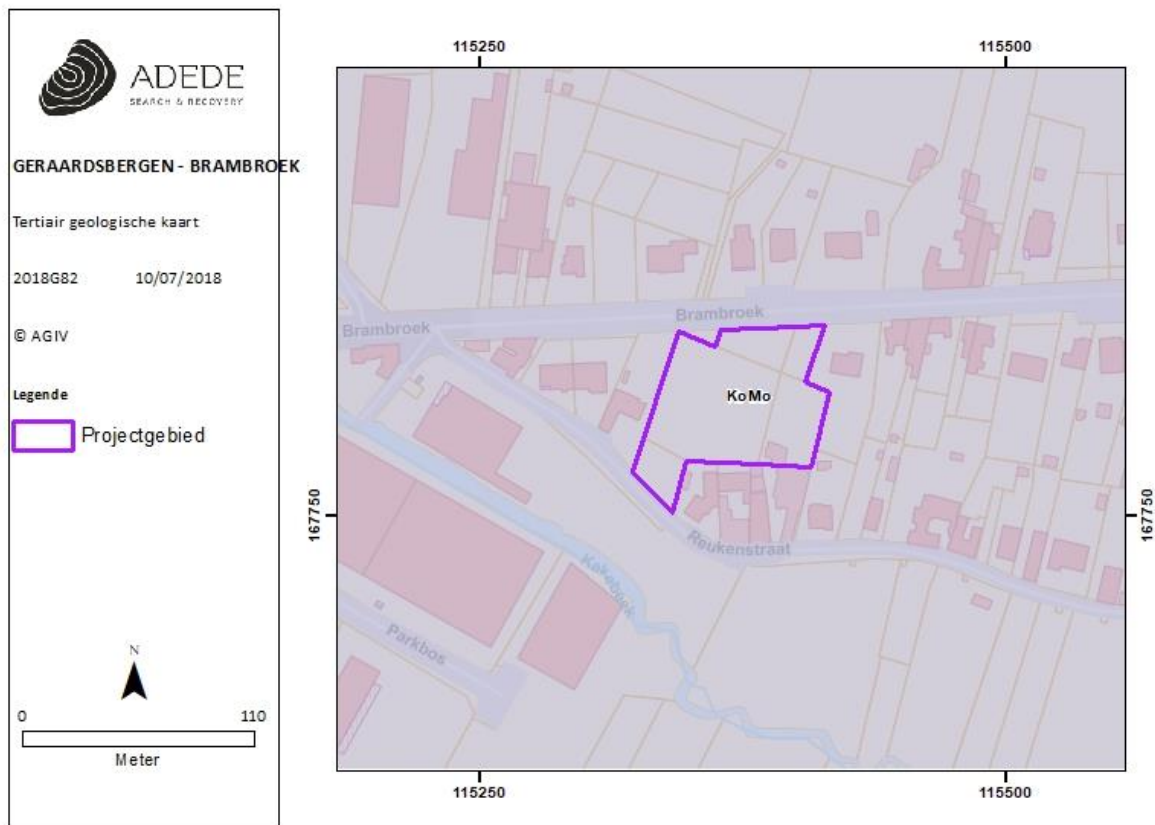


Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

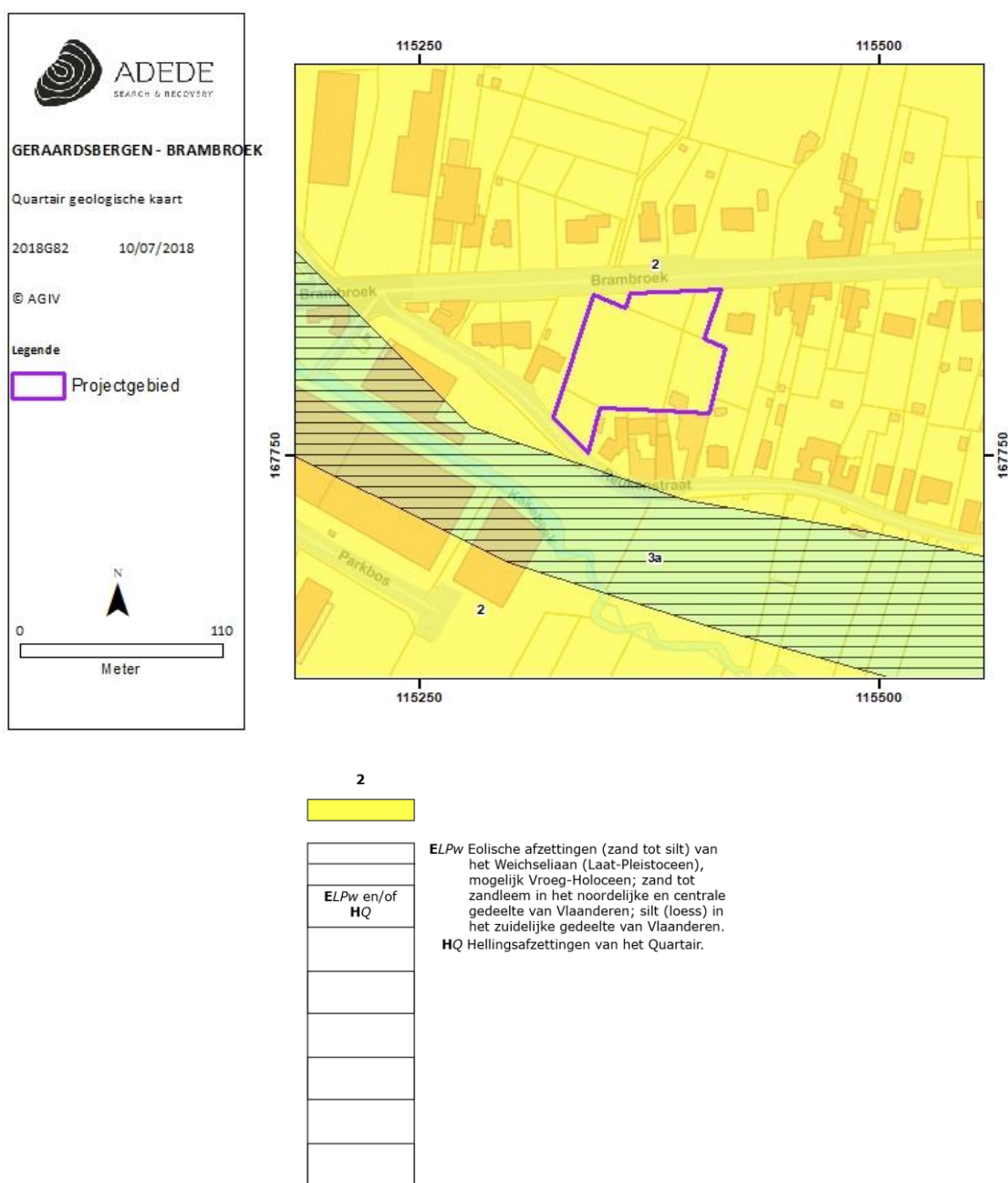
De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Het projectgebied situeert zich in de **Formatie van Kortrijk**, meer bepaald in het **Lid van Moen**. Deze geologische formatie bestaat voornamelijk uit klei, soms zandig of siltig. De formatie vormt het onderste deel van de Ieper Groep en ligt meestal onder de eveneens tot deze groep behorende Formatie van Tielt. Onder de formatie van Kortrijk bevinden zich afzettingen van de Laat-Pleistocene formaties van Tienen en Hannut.



Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

Ter hoogte van het onderzoeksgebied is **profieltype 2** aanwezig. Dit is opgebouwd uit eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk vroeg-Holoceen, en/of hellingsafzettingen van het Quartair. In het noorden en centrale deel van Vlaanderen zijn de eolische afzettingen eerder bestaand uit zand, en in het zuiden eerder uit silt.



Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

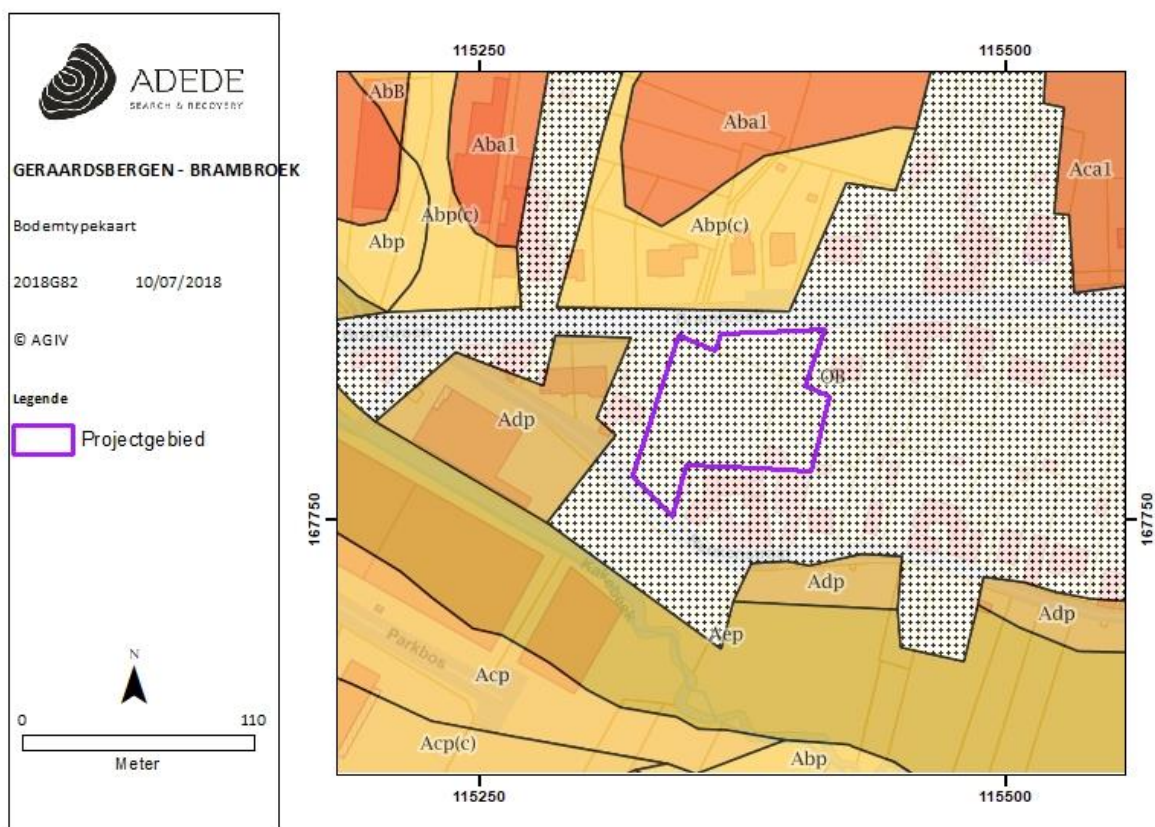
3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtypekaart staat het projectgebied gekarteerd als **OB**. Dit zijn gronden in een bebouwde zone die door menselijk toedoen een kunstmatige bodemopbouw kennen. Dit levert geen informatie op over het eigenlijke bodemtype en dus kijken we naar de voorkomende types in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

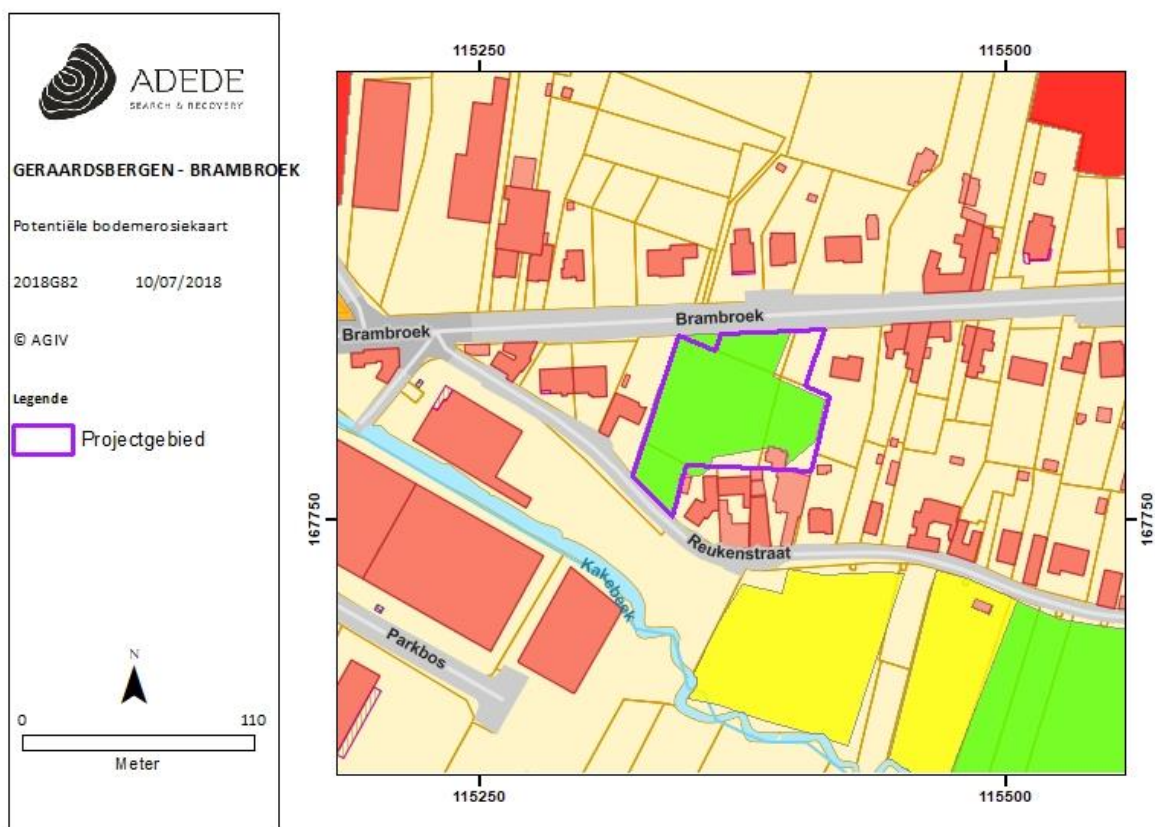
- **Adp** duidt op een matig natte leembodem zonder profiel. De bouwlaag vertoont een bruin-grijze kleur die geleidelijk overgaat in niet gedifferentieerd colluviaal materiaal dat baksteenrestanten en houtskoolfragmenten bevat. Het colluvium rust op een afgeknotte textuur B of op een tertiair substraat. Vanaf circa 50cm duiken roestverschijnselen op. Deze gronden komen voor in lage brede depressies, op de lage rand van hellingen en als oeverwallen in alluviale valleien.
- **Abp(c)** zijn droge leembodems zonder profiel. De Abp-bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden.
- **Aep** zijn natte leembodems zonder profiel. De gronden van dit type zijn opgebouwd uit lemig materiaal (licht tot zwaar lemig) en worden beïnvloed door een permanente grondwatertafel. Op minder dan 125 cm diepte komt in de gronden van dit type een volledig gereduceerde horizont G voor, meestal licht olijfgrijs of grijs. Duidelijke roestvlekken beginnen op minder dan 50 cm. De bovengrond vertoont een bruinachtige grondkleur.



Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

De potentiële bodemerosiekaart geeft de mate van erosiegevoeligheid weer per perceel. Het projectgebied is voor het merendeel gekarteerd als zeer lage erosiegevoeligheid.



Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

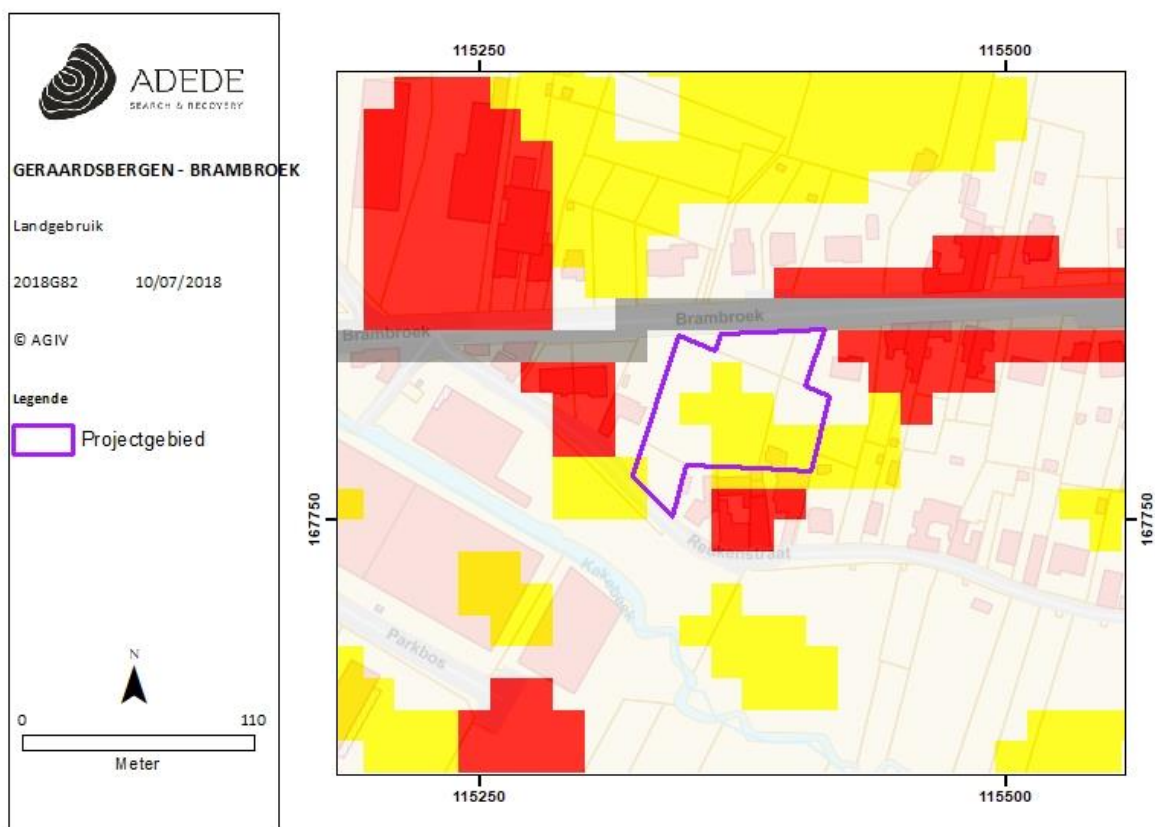
De erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten beschrijft de erosiegevoeligheid op gemeentelijk niveau. Het volledige onderzoeksgebied ligt in een zeer sterk erosiegevoelig gebied.



Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

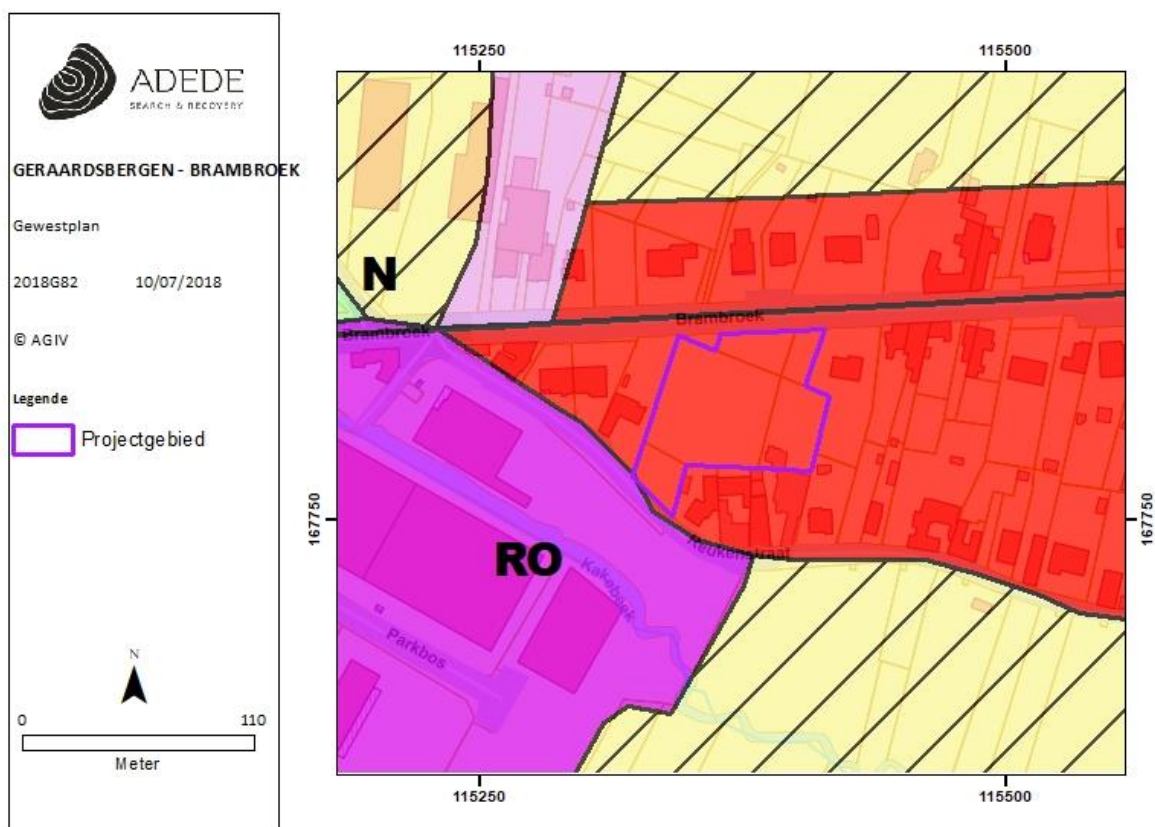
Het projectgebied staat deels gekarteerd als akkerland dat gebruik wordt in een rotatiesysteem met jaarlijkse opbrengst. Deels is het gebied gekarteerd als grasland dat niet gelegen is in een overstromingsgevoelige zone.



Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Op het gewestplan situeert het volledige onderzoeksgebied zich binnen de rood gekarteerde woonzone.



Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Ophasselt werd voor het eerst vermeld in 963 en in 1015 als “Haslud”. In de 11^e eeuw bezaten de abdijen van Verdun en Sint-Pieters van Gent er pachthoeven en andere goederen. Gedurende de 13^e tot 14^e eeuw oefenden de Heren van Hasselt gezag uit over de streek. In de 15^e eeuw bestond Ophasselt uit drie heerlijkheden: Moenebroek, Vrijheid en het Dorp. Deze werden tot graafschap verheven in 1654 en waren sindsdien in het bezit van Philip Frans du Faing².

Ophasselt is deelgemeente van Geraardsbergen. Over de oudste menselijke sporen zijn er weinig gegevens. Bij de kanalisatiewerken van de Dender kwamen enkele prehistorische vondsten aan het licht³. De oudste kern van de stad is vermoedelijk terug te vinden op de linker Denderoever, onder het toponiem Hunnegem. In Overboelare, ten zuidwesten van de stadskern, werd op het einde van de 19^e eeuw – begin 20^e eeuw een Merovingisch grafveld gevonden⁴. De stad werd gesticht tussen 1067 en 1070 als versterking van het Vlaamse grondgebied door de Graaf van Vlaanderen en Henegouwen Boudewijn VI. Geraardsbergen situeerde zich tussen de Dender en de westelijke helling van de Oudenberg op de grens met de graafschappen Henegouwen en Brabant. De stad kende een snelle ontwikkeling met een lokale economie en belangrijk marktrecht vanaf de 13^e eeuw. In 1332 werden de vestingmuren met versterkte torens en zes stadspoorten aangelegd⁵.

Mede door haar strategische ligging werd Geraardsbergen vaak geteisterd door oorlogen, onder meer tijdens de grote Gentse opstand, en kende een verwoesting in 1381 door Lodewijk van Male. Periodes van bloei en dieptepunten volgden elkaar op tussen de 15^e en 19^e eeuw. Een dieptepunt was in de 15^e eeuw toen de lakennijverheid verdween en bovendien zowel de Gentenaars als de troepen van Filips de Goede de stad gingen plunderen. Na een kleine remonte in de 16^e eeuw met de opkomst van de kantnijverheid, werd de stad, nu onder spaans bewind, opnieuw geplunderd in de tweede helft van de 16^e eeuw. Na een nieuwe kleine opleving begin 17^e eeuw, kende de stad een nieuw dieptepunt gedurende de Spaans-Franse oorlog in de 2^e helft van de 17^e eeuw. Nadien kende de stad een gunstige periode voor handel en nijverheid en was er relatieve welvaart tot de 19^e eeuw. In de 19^e eeuw kreeg ook de infrastructuur meer vorm; de toenmalige vesten en poorten werden gesloopt. Er vond modernisatie plaats met de aanleg van de eerste spoorlijnen en de kanalisatiewerken van de Dender⁶.

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120337>

³ Bauwens-Lesenne 1962, 77-78.

⁴ Bauwens-Lesenne 1962, 156

⁵ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/140022>

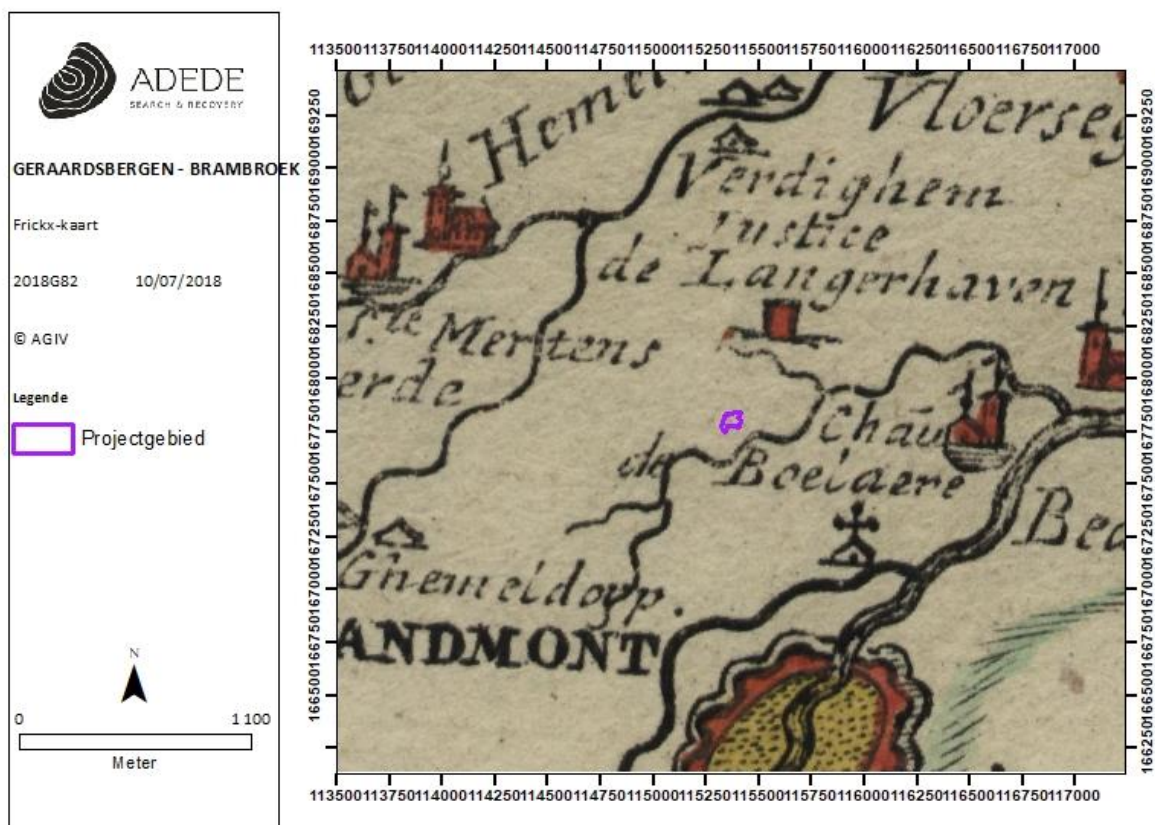
⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120329>

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 Frickx-kaarten (1712)

Eugène-Henri Frickx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18^e-eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot *Imprimeur de sa Majesté*, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de *Cartes des Pays-Bas* uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van stadsplannen opgemaakt tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Frickx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden⁷.

Enkele beken en de Dender zijn aangegeven op de kaart. Het projectgebied is gesitueerd net ten noorden van een beek. Ophasselt echter staat meer naar het noorden aangegeven op de kaart.



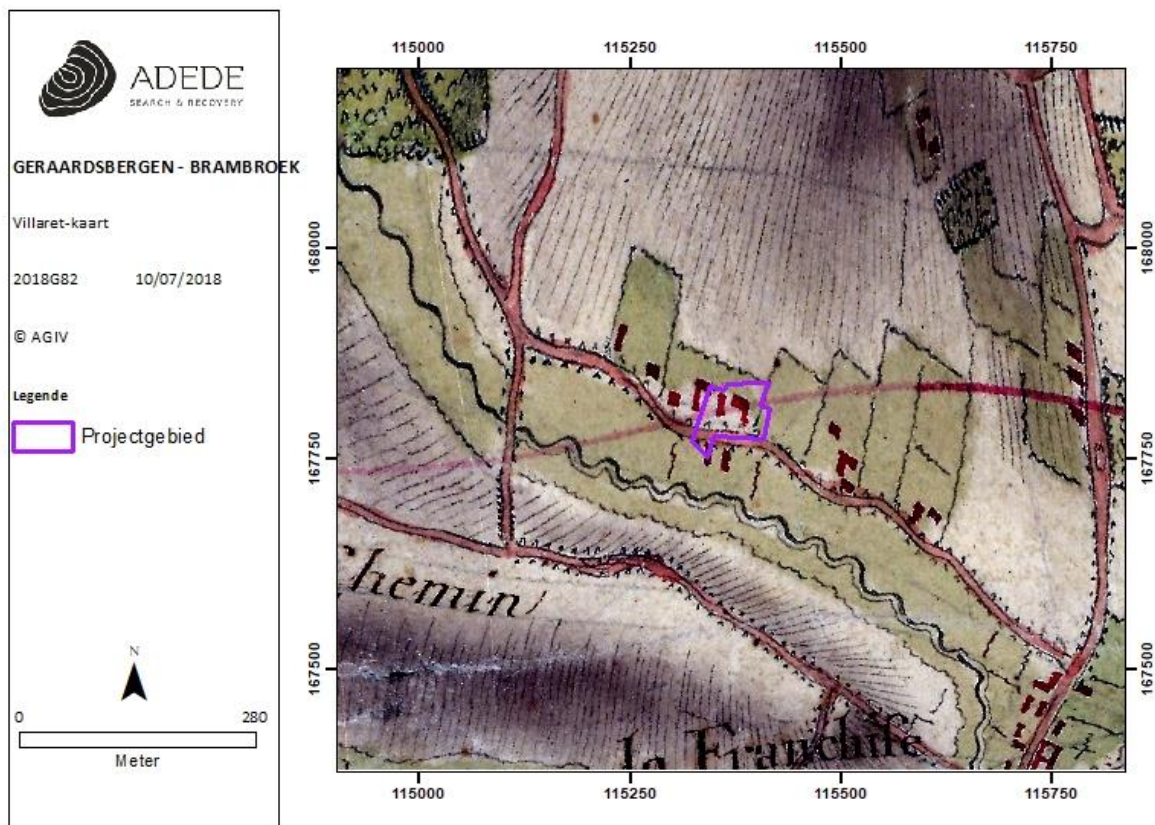
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx.

⁷ http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpl163204_nl.html

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745-1748)

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaret-kaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18^e eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden⁸.

Op deze kaart bemerken we voor het eerst rechthoekige percellering en eveneens bebouwing. Ook binnen het onderzoeksgebied is bebouwing aanwezig. Ten zuiden van het projectgebied, hoewel niet benoemd op de kaart van Villaret, loopt een beek wiens verloop overeenkomt met de huidige Kakebeek en parallel daarmee een weg.



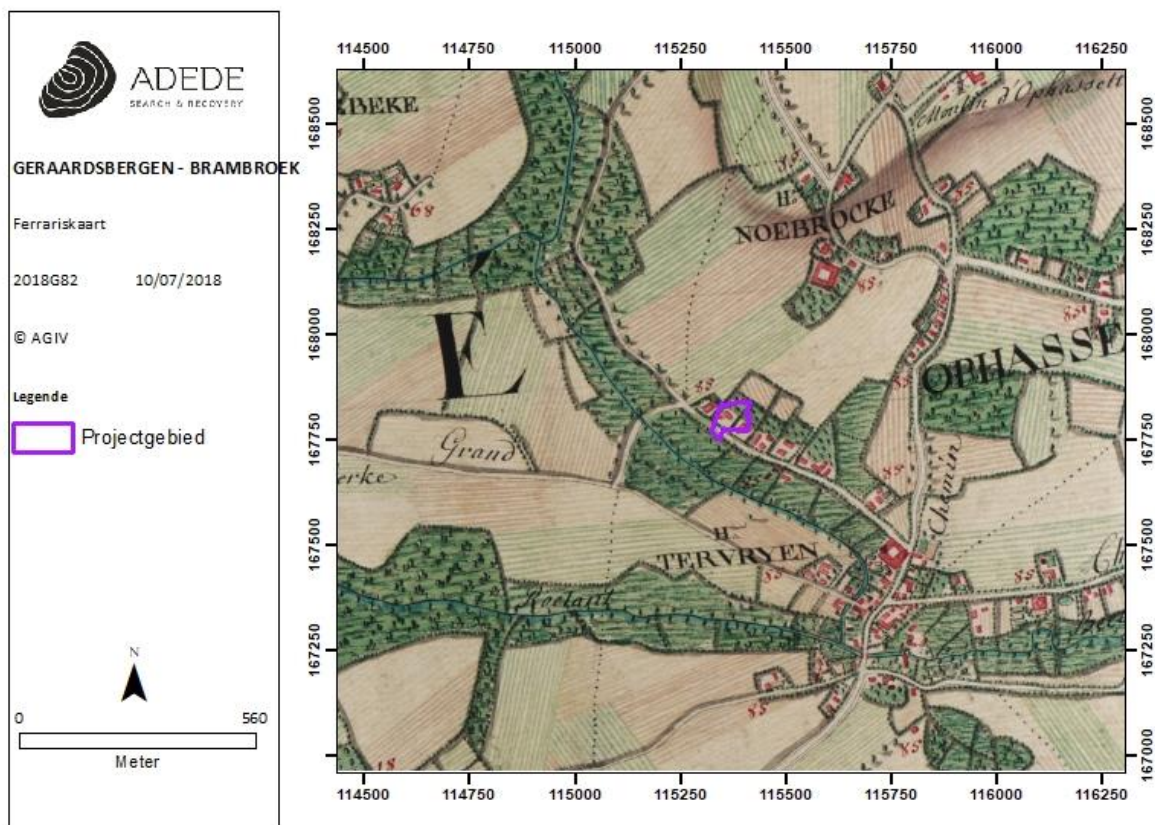
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde

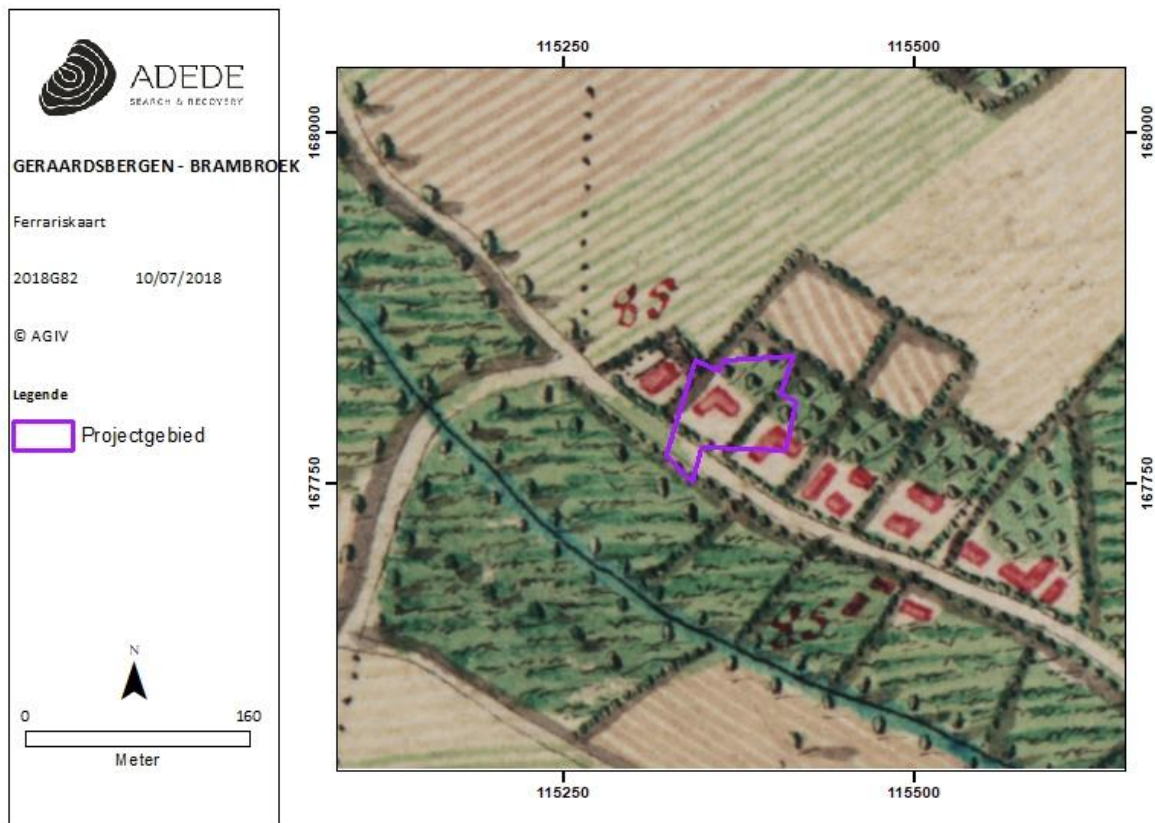
⁸ <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het *Kriegsarchiv* te Wenen⁹. Ophasselt ligt op de kaart van Ferraris niet meer ten noorden van het projectgebied zoals op de kaart van Frickx, maar eerder ten oosten ervan. We bemerken op de kaart van Ferraris eenzelfde rechthoekige percellering als op de kaart van Villaret. Het projectgebied situeert zich opnieuw ten noorden van een weg met ten zuiden een waterloop, vermoedelijk de Kakebeek. Op het perceel waar het onderzoeksgebied gelegen is, is bebouwing aanwezig, alsook bomen in de noordoostelijke hoek. In het uiterst zuidelijke puntje van het onderzoeksgebied wordt het doorsneden door de weg.



Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

⁹ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

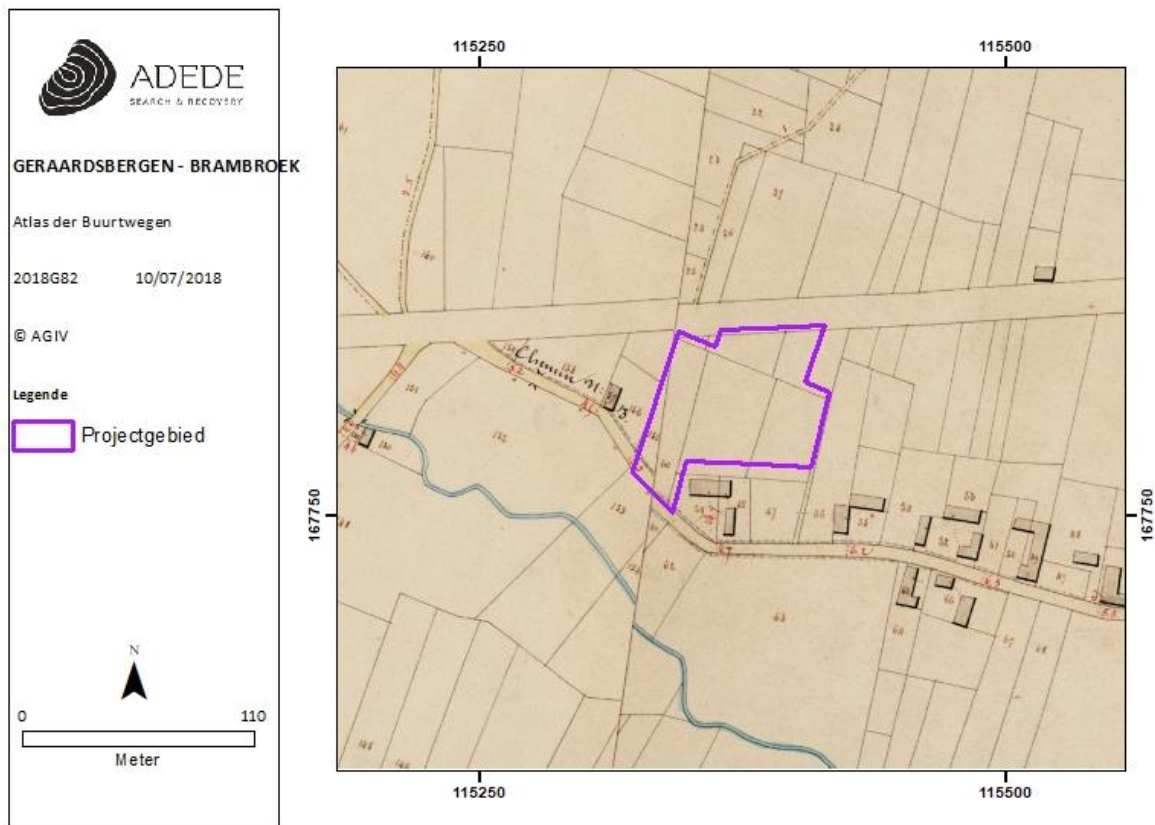


Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.4 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

Op de Atlas der Buurtwegen is het projectgebied gelegen ten noorden van Chemin n°13, die overeenkomt met de weg reeds aangegeven op voorgaande kaarten. Een nieuwe weg is echter vast te stellen op de Atlas der Buurtwegen, en dit ten noorden van het projectgebied, aangegeven als Route Provinciale. Deze correspondeert waarschijnlijk met de huidige N8.

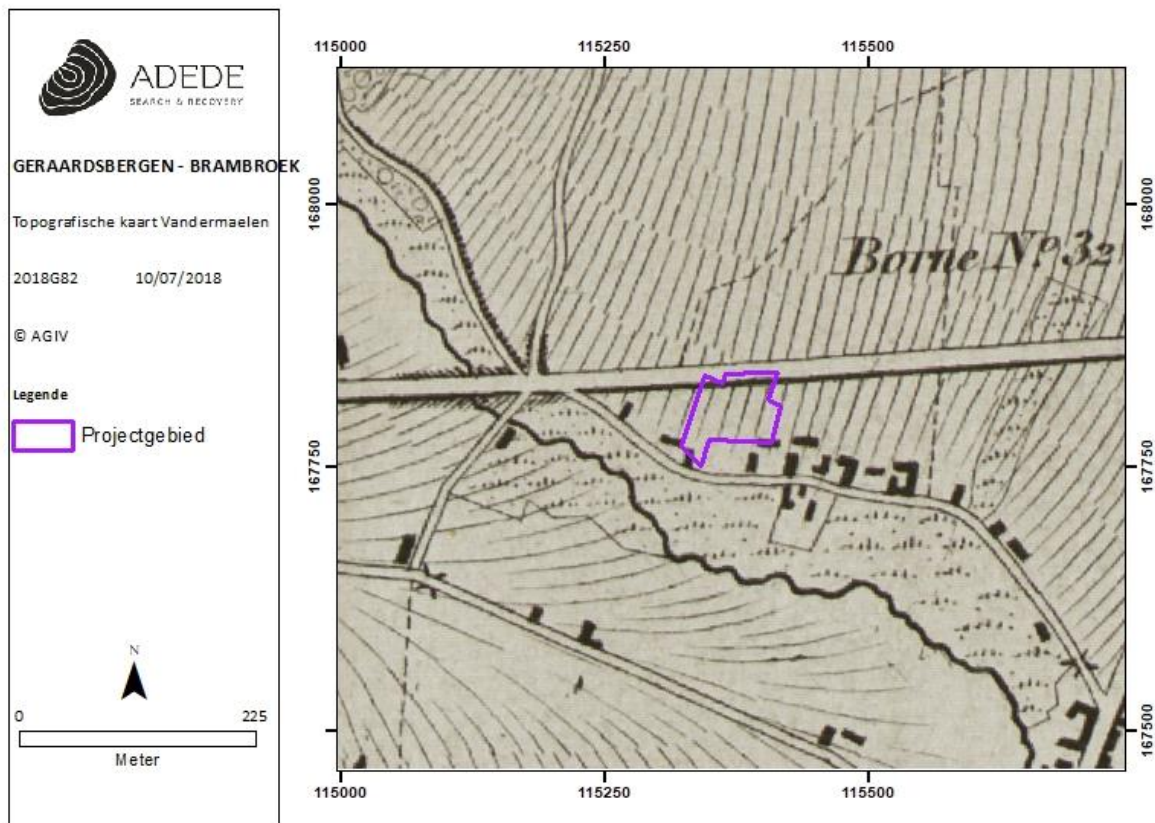
Er is nog steeds rechthoekige percellering te zien op de kaart, al is er dit keer geen bebouwing gesitueerd binnen het onderzoeksgebied. Ten zuiden van het projectgebied loopt nog steeds de Kakebeek.



Figuur 15. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

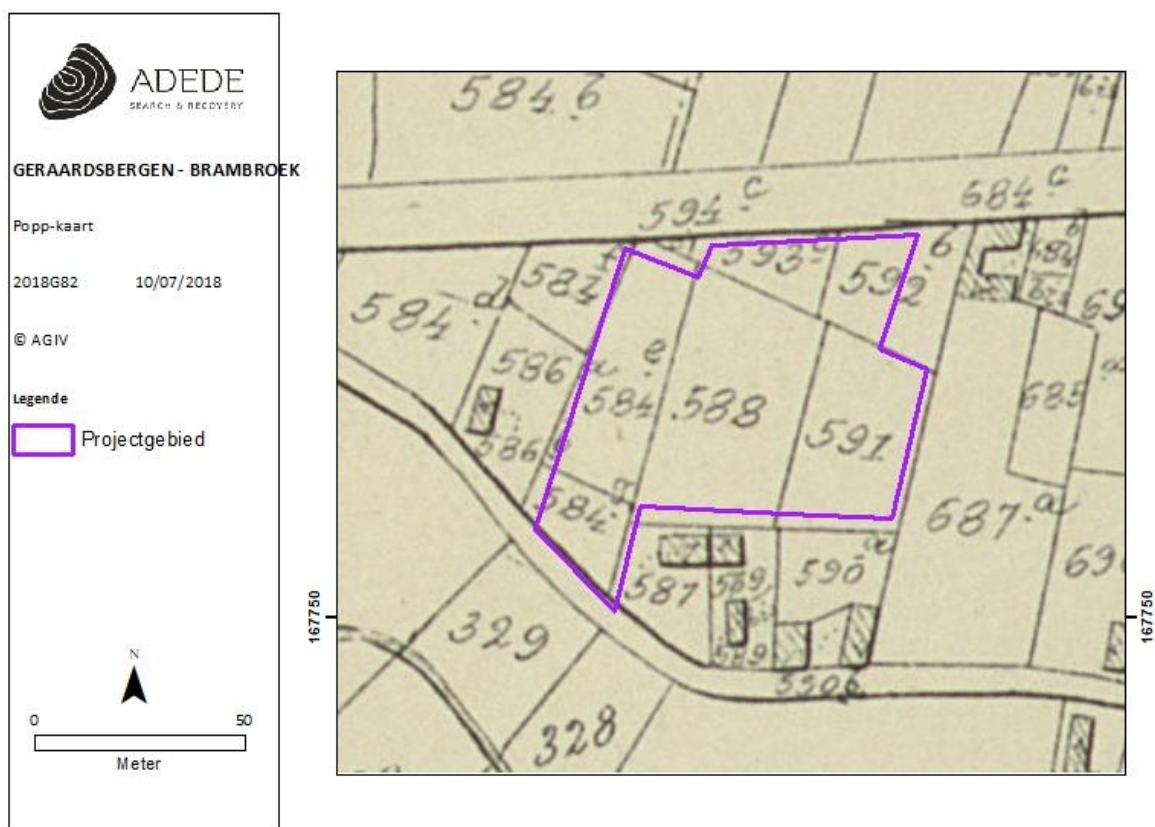
Het projectgebied situeert zich, net zoals op de Atlas der Buurtwegen, tussen twee wegen. Er is geen bebouwing aanwezig binnen het onderzoeksgebied. Ten zuiden is nog steeds de loop van de Kakebeek te volgen.



Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

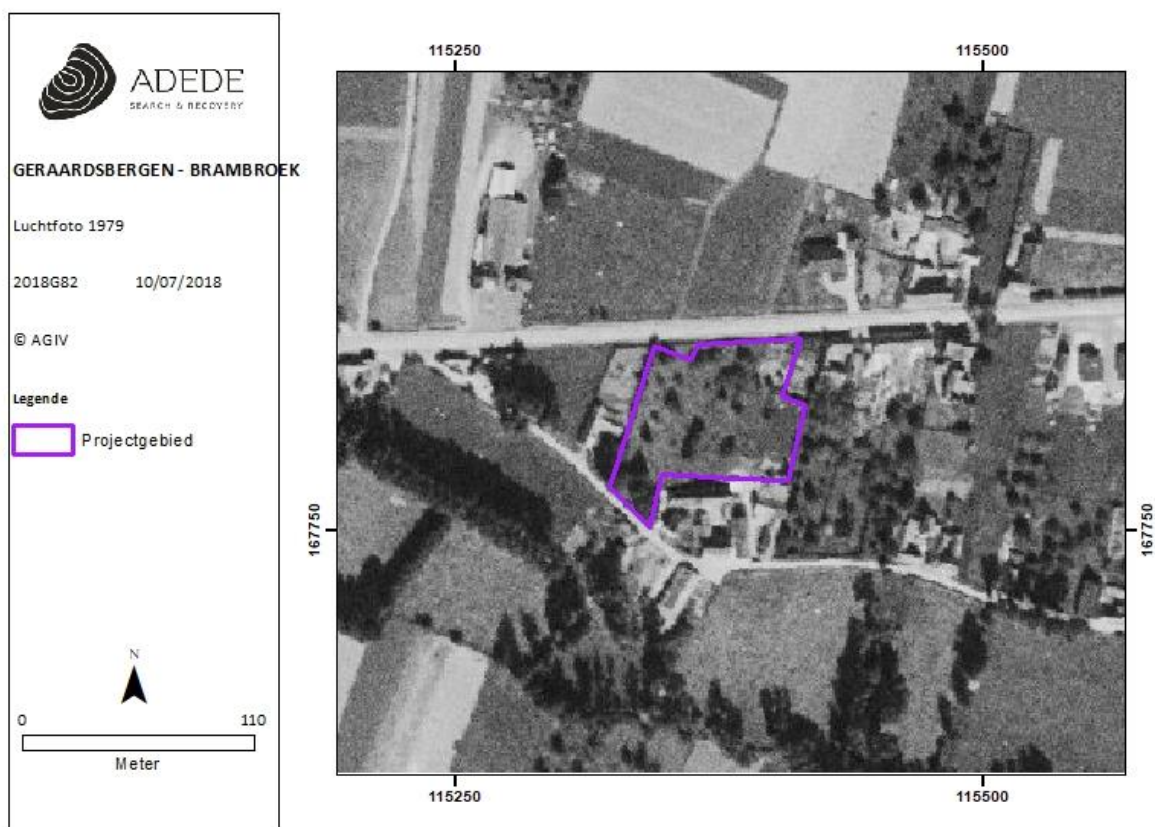
Op de kaart van Popp is de percellering weergegeven die grotendeels overeenstemt met de huidige percellering van het onderzoeksgebied. Het wordt afgebakend door een weg (N8) in het noorden en een weg in het zuiden. Nog verder zuidwaarts zien we nog net de Kakebeek lopen. Er is enkel bebouwing weergegeven ten zuiden van het onderzoeksgebied.



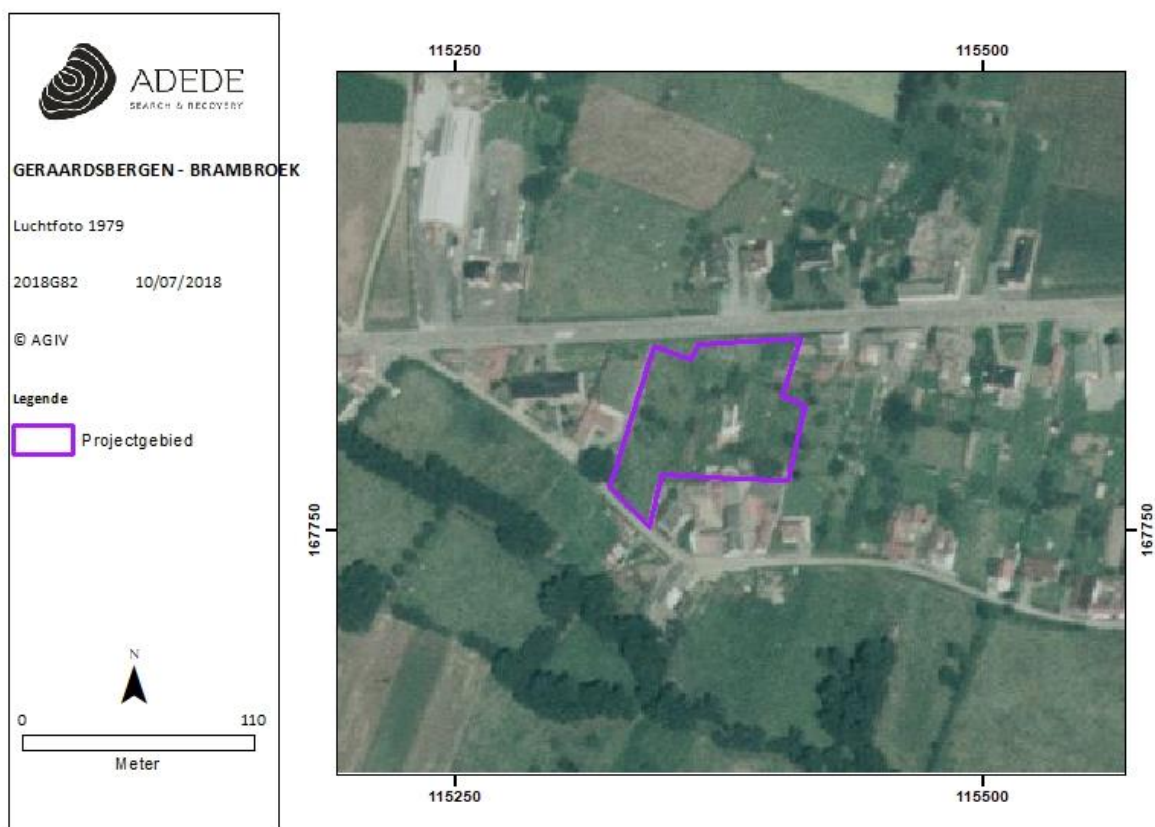
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

3.3.2.7 Luchtfoto's 1971, 1979, 2005-2007

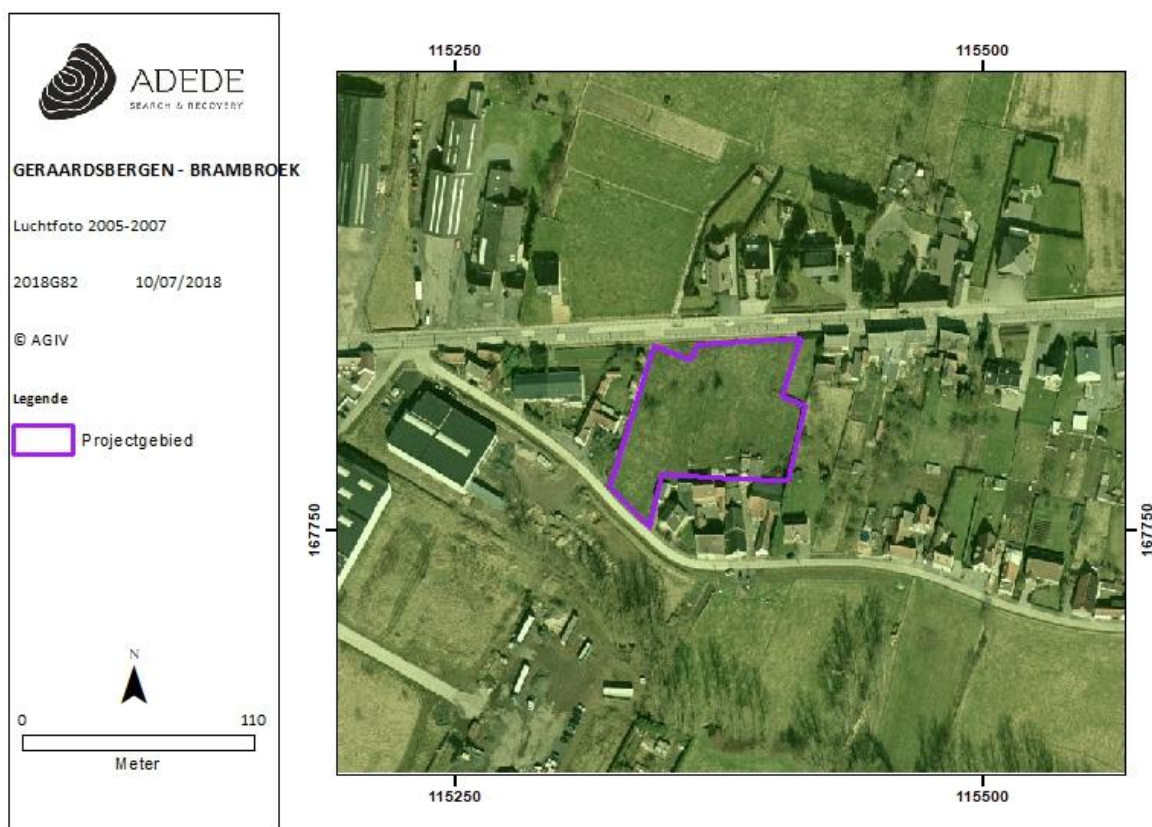
De luchtfoto's geven allen een gelijklopend beeld weer van een braak liggend onderzoeksterrein. Het wordt begrensd door de N8 in het noorden en de Reukenstraat in het zuiden. Bebouwing is enkel te zien ten zuiden van het projectgebied.



Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto 1971.



Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto 1979.



Figuur 20. Situering van het projectgebied op de luchtfoto 2005-2007..

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

CAI 501768¹⁰

Tijdens de werken in de oude paardenstal van de boerderij van A. Van de Velde werd een toevalsvondst gedaan in de vorm van een muntschat. Meer bepaald werden 107 Franse zilverstukken aangetroffen uit de regeringsperiode van Lodewijk XV en XVI. Deze 18^e eeuwse muntschat bevond zich onder de kasseibevloering.

CAI 208984¹¹

Tijdens een vooronderzoek met ingreep in de bodem in 2015 werden verschillende paalkuilen en greppels aangetroffen die door afwezigheid van vondstmateriaal niet gedateerd konden worden. Uit

¹⁰ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/501768>

¹¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/208984>

de nieuwe tijd werd wel een ovenstructuur aangetroffen van 5,90m bij 6,12m die geïnterpreteerd werd als baksteenoven¹².

CAI 500440¹³

18^e-eeuwse Sint-Pietersbanden kerk. Deze werd beschermd, samen met kerkhof en kerkhofmuur in 1976.

CAI 500340¹⁴

Bij sloopwerken werden onder de bevloering van de middengang van boerderij 'De Pacht' een 12 tot 15-tal munten in een kruikje aangetroffen. Drie munten werden geïdentificeerd: twee Filipsdaalders uit Holland en Gelderland (1557), en één 1/5 Filipsdaalder uit Gelderland (1567).

CAI 501770¹⁵

Bij aanleg van een vijver in de jaren 70 werden restanten van een houtconstructie en een sassysteem gevonden. Volgens Luc Beeckmans gaat het over restanten van de burcht van de Heren van Hasselt. Twee trechterhalsbekers dateren vermoedelijk uit de eerste helft van de 15^e eeuw.

CAI 501705 en CAI 500296¹⁶

Twee toevalsvondsten op akkerland in de vorm van gepolijste bijlen.

CAI 500342¹⁷

Muntschat aangetroffen bij het graven van een fundering voor een stal. Het betreffen 247 zilveren munten en 232 munten uit eigen streek. Vermoedelijk gaat het om een needschat omwille van de aanwezigheid van kleine munten. De jongste munt dateert van 1624.

CAI 500287 en CAI 503310¹⁸

Tijdens een veldprospectie werd een concentratie aan Gallo-Romeins bouwmateriaal aangetroffen.

¹² Reyns N., Claessens L. 2015

¹³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500440>

¹⁴ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500340>

¹⁵ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/501770>

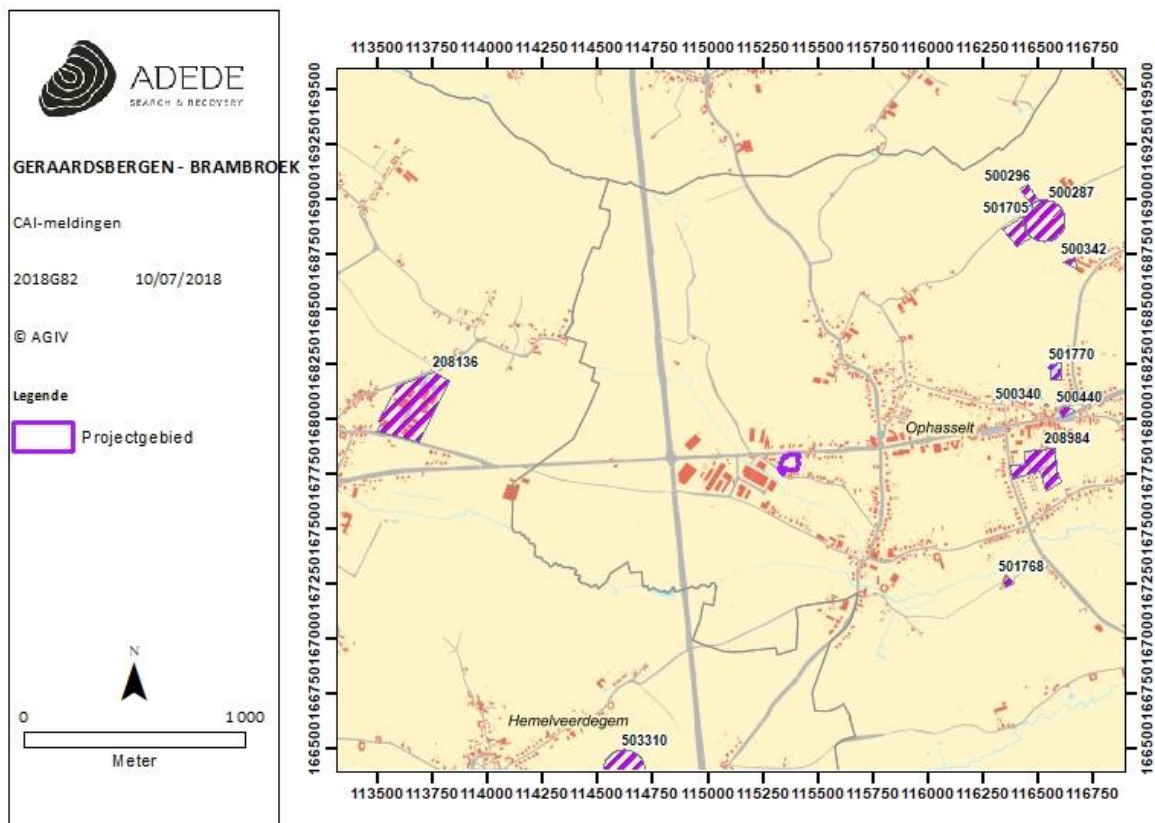
¹⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/501705>; <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500296>

¹⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500342>

¹⁸ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/500287>; <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/503310>

CAI 208136¹⁹

Tijdens dit vooronderzoek met ingreep in de bodem werden uit de Steentijd twee vuursteen afslagen gevonden alsook aardewerk met silexvershraling. Verder werd er nog handgevormd aardewerk aangetroffen daterend uit de Metaaltijden, maar ook met zandvershraling en dus daterend uit de Middeleeuwen. Uit de Romeinse periode werden twee brandrestengraven geregistreerd. In hun vulling werd verbrand bot, aardewerk, metaal en ook een gemsteen aangetroffen.



Figuur 21. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

¹⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/208136>; Verbrugge A., De Graeve A., Cherreté B. 2013

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

Op basis van het beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het projectgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk om een archeologische verwachting naar voor te schuiven teneinde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?*

Landschappelijk gezien ligt het onderzoeksgebied in een bodem met kunstmatige bodemopbouw door menselijk toedoen. Echter rondom staat de bodem gekarteerd als zandleembodem zonder profielvorming. Het gebied ligt in de vallei van de Kakebeek en verderop naar het zuiden de Dender. Het is al eerder gebleken dat deze locaties in het verleden gekozen werden voor bewoning. Bovendien is het mogelijk dat door zijn ligging in de vallei de oudere bodem werd afgedekt doorheen de tijd door colluvium waardoor deze intact bleef. Bij eerdere veldprospecties kwamen al steentijdvondsten aan het licht. Dit kan echter ook betekenen dat deze steentijdvondsten door ploegen werden blootgewoeld en de oudere bodem dus niet afgedekt maar verstoord is. Dit kan blijken uit landschappelijk bodemonderzoek (zie PVM). Naast enkele meldingen van losse steentijdvondsten op de CAI, zijn er ook voor de andere periodes, gaande van de metaaltijden tot de volle middeleeuwen, nog enkele andere noemenswaardige vondsten en onderzoeken voor de regio gemeld. Deze gaan van (handgevormd) aardewerk, muntschatten en Romeins bouw materiaal tot zelfs 2 Romeinse crematiegraven. We kunnen dus stellen dat er zeker oudere bewoning is geweest in de regio. Ook de cartografische bronnen tonen eerdere bewoning aanwezig, zelfs binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Reeds op de kaart van Villaret is bewoning gekarteerd binnen het plangebied. Zo ook op de kaart van Ferraris, echter op de Atlas der Buurtwegen is deze bebouwing verdwenen. Sindsdien lag het projectgebied vermoedelijk braak, want op heden is dit ook het geval, zoals af te leiden valt uit de luchtfoto's sedert 1971. Met de gunstige landschappelijke situering en de meldingen van eerdere vondsten, kunnen we dus concluderen dat er voldoende aanwijzingen zijn richting een algemene sporenverwachting gaande van de steentijden tot de volle middeleeuwen.

- *Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?*

Binnen de grenzen van het projectgebied werd nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving van het plangebied werden twee archeologische vooronderzoeken met ingreep in de bodem onder de vorm van proefsleuven uitgevoerd. Het gaat om CAI meldingen 501768 en 208136 waarbij de voornaamste vondsten respectievelijk een ovenstructuur en 2 Romeinse brandrestengraven waren.

- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik/bebouwing van het onderzoeksgebied?*

Op heden, en op de luchtfoto's sedert 1971, is het projectgebied braakliggend terrein zonder tekenen van bebouwing of verstoring. Echter schetst het historisch kaartmateriaal een ander beeld. Op de kaart van Villaret is immers voor het eerst bebouwing te bemerken binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Deze is ook nog steeds zichtbaar op de kaart van Ferraris maar is verdwenen op de Atlas der Buurtwegen. Sinds deze kartering is er geen bebouwing meer vast te stellen.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?*

De geplande werken omvatten de verkaveling van het onderzoeksgebied. Deze indeling in 9 verschillende loten zal resulteren in de bebouwing van 8 van deze loten. De terreinprofielen tonen aan dat de grond voor deze werkzaamheden zal opgehoogd worden. Het is echter niet geweten op welke diepte de archeologische relevante lagen zich bevinden om nu reeds te concluderen of deze ophoging voldoende buffer zal opleveren voor de mogelijke archeologische restanten. Hierdoor adviseert ADEDE bvba dan ook verder vervolgonderzoek dat gespecificeerd wordt in het bijhorend Programma van Maatregelen.

4.2 Besluit breed publiek

Binnen het bureauonderzoek kon de aan-of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het projectgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Het onderzoeksgebied kent wel een gunstige landschappelijke ligging en bovendien werden in de regio verschillende vondstmeldingen vastgesteld op de CAI. Hierdoor adviseert ADEDE bvba verder vervolgonderzoek. De aard van dit vervolgonderzoek wordt gespecificeerd in bijhorend Programma van Maatregelen.

5 Bibliografie

BAUWENS-LESENNE M. 1962: *Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in Oost-Vlaanderen : vanaf de vroegste tijden tot aan de Noormannen*, Oudheidkundige repertoria II, Brussel, 77-78, 156.

REYNS N., CLAESSENS L. 2015: *Archeologisch vooronderzoek Ophasselt (Geraardsbergen) - Bildeken*, Rapporten All-Archeo 253, Temse.

VAN DER GUCHT 1991: *Het Merovingisch grafveld van Overboelare (Geraardsbergen, O.-VI.)*, Het Land van Aalst 3, 153-216.

VERBRUGGE A., DE GRAEVE A., CHERRETE B. 2013: *Sint-Maria-Lierde (Lierde) Wolfsveld*. *Archeologisch vooronderzoek*, Solva Rapport 17, Aalst.

Internetsites

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Ferrariskaarten>

<http://www.geopunt.be/kaart>

<http://www.cai.onroenderfgoed.be>

<http://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten>

<http://www.cartesius.com>

<http://www.ngi.be>

<http://belgica.kbr.be>

6 Lijst van plannen

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1/1500	digitaal	10/07/2018
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1/1500	digitaal	10/07/2018
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1/1500	digitaal	10/07/2018
0005	Inplantingsplan bestaande situatie projectgebied.	1/1500	digitaal	10/07/2018
0006	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1/1500	digitaal	10/07/2018
0007	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m.	1/7500	digitaal	10/07/2018
0008	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m (Detail).	1/500	digitaal	10/07/2018
0009	Projectgebied op de tertiair geologische kaart.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0010	Projectgebied op de quartair geologische kaart.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0011	Projectgebied op de bodemtypekaart.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0012	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, opname 2016.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0013	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0014	Projectgebied op de landgebruikskaart (bodemgebruiksbestand), opname 2001.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0015	Projectgebied op het gewestplan.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0016	Projectgebied op kaart van Fricx.	1/1000	analoog	10/07/2018
0017	Projectgebied op kaart van Villaret.	1/1500	analoog	10/07/2018
0018	Projectgebied op kaart van Ferraris.	1/10000	analoog	10/07/2018
0019	Projectgebied op kaart van Ferraris, detail.	1/1000	analoog	10/07/2018
0020	Projectgebied op Atlas der Buurtwegen	1/1500	analoog	10/07/2018
0021	Projectgebied op topografische kaart van Vandermaelen.	1/1500	analoog	10/07/2018
0022	Projectgebied op kaart van Popp.	1/500	analoog	10/07/2018
0023	Projectgebied op luchtfoto uit 1971.	1/1000	digitaal	10/07/2018
0024	Projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	1/1000	digitaal	10/07/2018

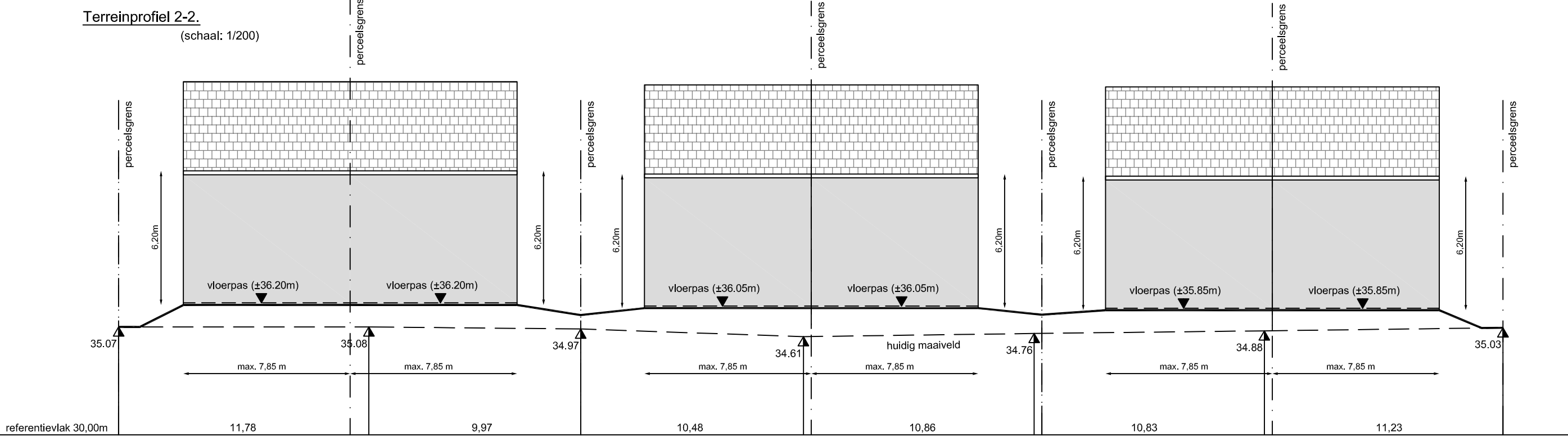
0025	Projectgebied op luchtfoto uit 2005-2007.	1/1000	digitaal	10-7-2018
0026	CAI-locaties ten opzichte van het projectgebied.	1/5000	digitaal	10/07/2018

7 Lijst van figuren

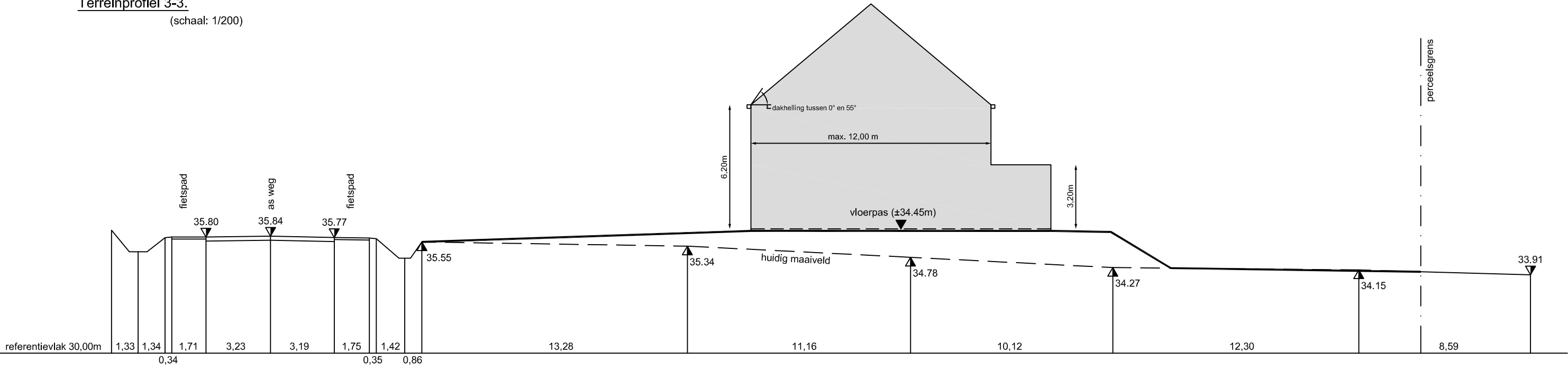
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 17 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 18 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 19 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx.	- 29 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret.	- 30 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 31 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 32 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 33 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 34 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 35 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto 1971.	- 36 -
Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto 1979.	- 37 -
Figuur 20. Situering van het projectgebied op de luchtfoto 2005-2007.	- 38 -
Figuur 21. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 40 -

8 Bijlagen

Terreinprofiel 2-2.
(schaal: 1/200)



Terreinprofiel 3-3.
(schaal: 1/200)



PROVINCIE OOST-VLAANDEREN
Geraardsbergen/Ophasselt - 8^{ste} Afd.
VERKAVELINGSAANVRAAG.

GERAARDSBERGEN/OPHASSELT - 8^{ste} Afdeling
Sectie B - nummer(s) 584 g, 588 a, 591, 592 k en 593 h.

Lot 1 : deel perceel nr's 591 en 592 k
Opp.: ± 5 are 80 ca

Lot 2 : deel perceel nr's 588 a, 591, 592 k en 593 h
Opp.: ± 5 are35 ca

Lot 3 : deel perceel nr's 588 a en 593 h
Opp.: ± 5 are 80 ca

Lot 4 : deel perceel nr's 588 a en 593 h
Opp.: ± 5 are 36 ca

Lot 5 : deel perceel nr's 588 a en 593 h
Opp.: ± 4 are 59 ca

Lot 6 : deel perceel nr 588 a
Opp.: ± 4 are 13 ca

Lot 7 : deel perceel nr' 584 g en 588 a
Opp.: ± 3 are 92 ca

Lot 8 : deel perceel nr's 584 g en 588 a
Opp.: ± 4 are 72 ca

Lot 9 : deel perceel nr's 588 a en 591
Opp.: ± 14 are 45 ca
(uit de verkaveling uit te sluiten)

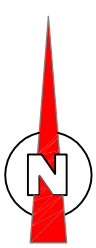
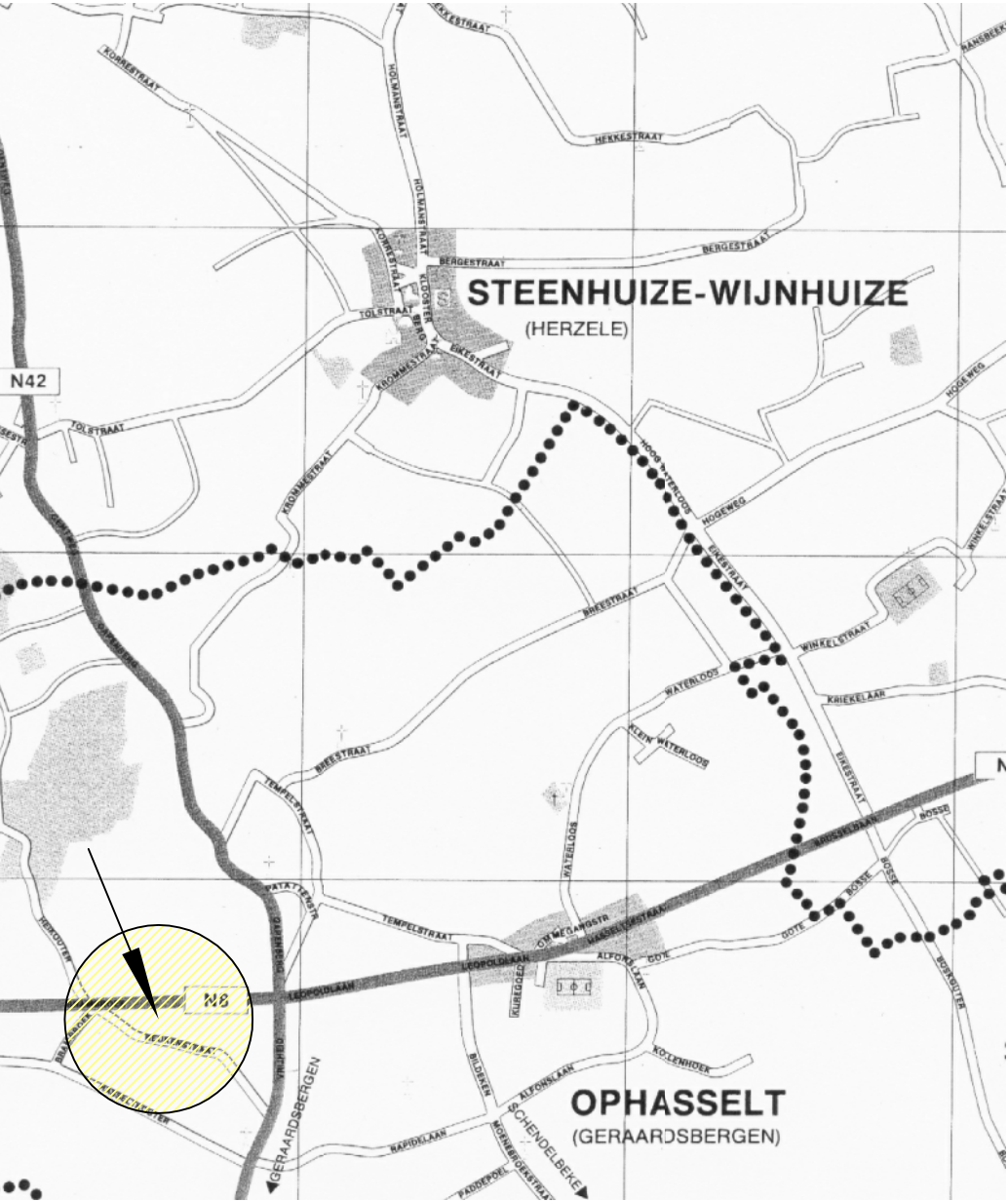


PROVINCIE OOST-VLAANDEREN
Geraardsbergen/Ophasselt - 8^{ste} Afd.
VERKAVELINGSAANVRAAG.

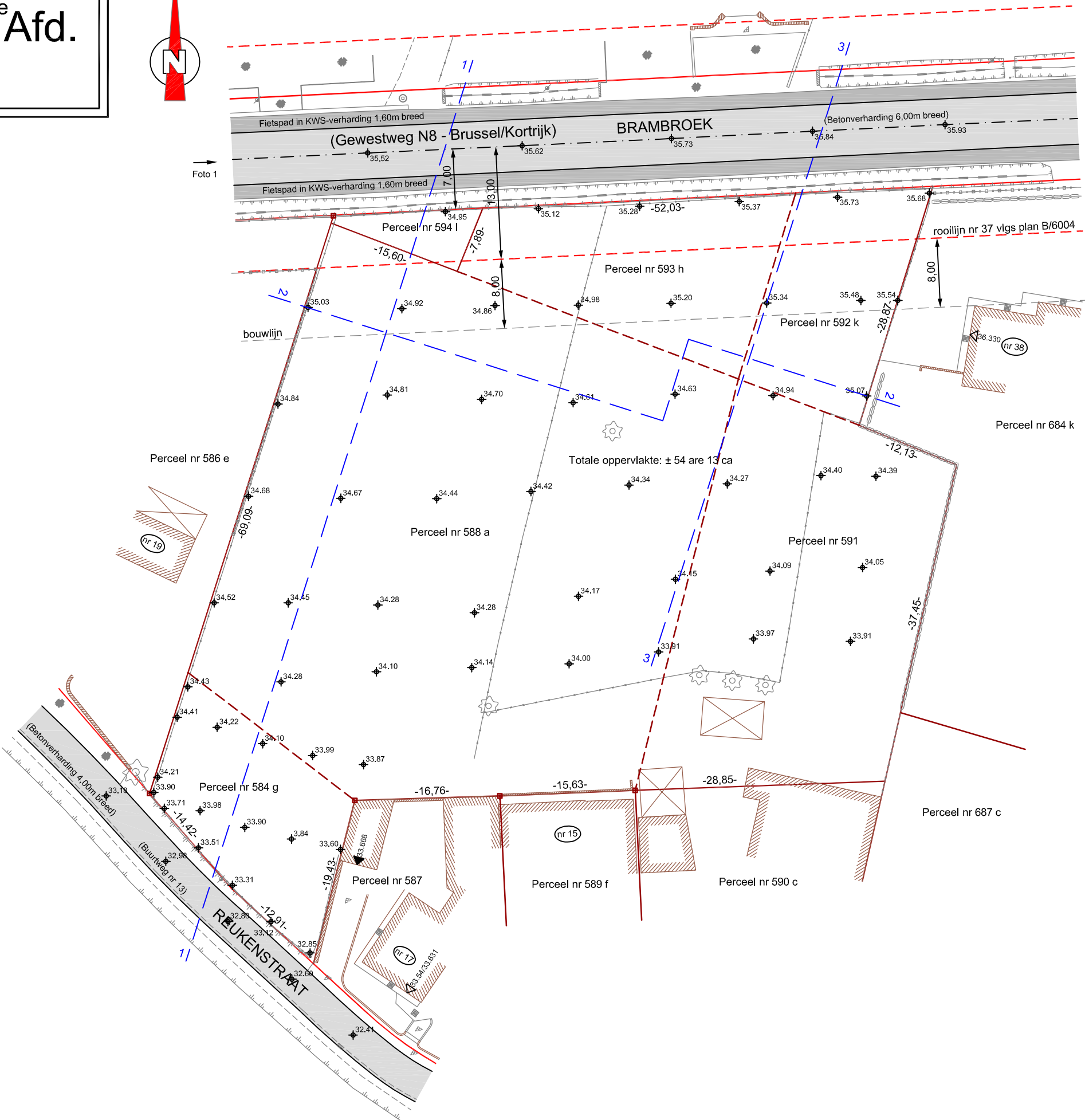
GERAARDSBERGEN/OPHASSELT - 8^{ste} Afdeling
Sectie B - nummer(s) 584 g, 588 a, 591, 592 k en 593 h.

Liggingplan.

(Schaal: 1/20000)



Bestaande toestand en hoogtemeting
(Schaal: 1/500)



Terreinprofiel 1-1.
(schaal: 1/200)

